

Blagoja Risteski - Platnar

LETNI SILJANE

Lica

Siljan

Božin

Božinica

Spiro Crne

Avram

Krste

Stojanka

Smile

Donka

Rumena

Paca

Tašuli

Nomče

1-Majstor

2-Majstor

1-Bavčanxija

2-Bavčanxija

Pasko

Deteto

Trifun

Sekula

Prva Scena

Selska kuća vo Malo Kowari. Vo golemata soba. Božinica nešto čepka okolu ogništeto.

Božinica:

(Vika) Siljane, sinko stani, veće e pladne! Ispili se majkin, izdudni se! Tatko ti samo što ne došol od orawe da pladnuva, da pokasni. Če se gnevi, zavalija, ako te najde ušte vo postela, vo kožurec. Pričekaj go barem do pred kući. Od pomoš da mu bideš, yevgarot da go otspregni. Izvadi voda od aranon, poiloto napolni go, za da loknat voliwata premaleni.

Siljan:

(Se pojavuva od drugata soba. Razbušaven e i pospan. Se tegni.) E od tebe derman nemam. Nitu na son, ni na jave, ni v postela, ni v pondila, ni v ugari, ni v čalija. Sum ti rekol nebòeno: će me budiš sal za ruček, ne pred toa. Sinijata natokmi ja, posle vikaj. **(Odi do ogništeto i gleda vo kotleto na veruškite)** Pak grav, a? Grav pa grav. Mi zboktisa, će mi r'ti vo stomakov, koga da e. Posle Siljan nemal naiuz, mnogu prdel i pred gosti jabanxii i pred popot. Na sred selo pred momite sade rokal. Če roka, ami kako, i čiftina će frla koga sade grav gneti, se obduva. Što da pravi kutri Siljan, da go čuva v utroba, da se pompa, pa da grovni.

Božinica:

Grav majče, tolku ni e darbinata, što da činam, nema drugo.

Siljan:

Ima, ima, samo što so Božina vlakno kinete, skapernici. Da ste kabil od dve zrna dva ručeci da stokmite. Barem dve-tri rebra klaj pastrma, da ne go jademe posen, kaps me fati, ni da tišam ne će možam.

Božinica:

Pastrmata za na zimo, koga sečko će kondisa, togaš mrsno treba.

Siljan:

V zimo, za na prolet, će mi rečeš. Če muvlosa pastrmana, crvće fati. Posle će ja frliš ama ne ja davaš. Pusti cicilak, pusti.

Božinica:

Aj da klajme, ěoga veliš. Kolku za ištav će odam da presečam. **(Trgnuva. Zastanuva.)** Božin će se luti. Zimoto koga ja zakla jalovata, mi kaža. "Nitu mrvka da ne vidam na trpeza bez moj izim. Ve znam so sina ti, ušte nedosušena će ja potomorite. Lakomosta i siromaštijata posestrimi." -taka reče.

Siljan:

Tuf, ôuf, mnogu madro se doseti. Što lakomost, žiti Boga? Zar ne gledaš Božinice, ko prat se isšiliv? Se porevam, teteravam neoti prv protok sum se prepil. Za bruka i poruga sum, betar od Angeleta svetijana po selana što se vlečka za korka i po cel den so svetite apostoli, se lafi muabeti, sum se storil. **(Nadvor se sluša vreva. Božin vika po voiovite. Potoa po Siljana.)**

Božinica:

Odi sinko podizlezi, pomogni mu na tatka ti.

Siljan:

Ebago, de.

Božinica:

Odi koga će vlezi sal će crka.

Siljan:

Neka crka ěolku saka, jas ne odam. Ako nema pastrma nema ni pripomoš. Taka da znaete. Kako što me rani taka će go rizam.

Božin:

(Vleguva. Fuči) Go gledaš ostenov?

Siljan:

Go gledam, ne sum ćor.

Božin:

Ednaš će te viknam na sred selo ,ili sred gumno, može sred livade, ili sred nivje, važno da e na sredina i od pleški će ti go sokršam!

Siljan:

Aman bre? Ami úošto tokmu na sredina?

Božin:

Za da se znae i pameti deka na sredina sum te tepal, a ne skraja od prikraja pa koj videl videl. Kaj ruček vreme će te tepam i toa na nekoj golem sveden, da dočujat i vidat kowarčani i od Malo i Golemo.

Božinica:

Ne žesti se domaćine. Segá stana od postela sonliv ušte ne te doču kaj što vikaš.

Božin:

Segá stana? A be... **(Zamavnuva so ostenot. Se zapira.)** Ako te udrám će te alosam. Ne mi e za drugo, noga će ti kršam, posle sakat po vekov će lidaš, od tatko unakažan ne biduva, ete za toa mi e, će se šota svetón so nas. **(Sednuva. Se smiruva.)** Pisanie žeío, pisanie. Što rodivme nie, crni? Barem kamen da beše, pred porti će go nastamenevme, će sedneše nekoj namernik spolaj Bogu će rečeše, će počineše, ili barem mrsul će 'rkneše, će se podzabrišeše. Vaka ništo, ćotija i lenština. Mrza gaza ne rani, sinko.

Siljan:

Ama teško koj ja nema.

Božin:

Gorko onomu što ja prigrabuva... Gotov e ručekot Božinice?

Siljan:

Misliš, gravot?

Božin:

Što da e, naše e. Ni pitano, ni krađeno, od pazuvi izvadeno.

Božinica:

Da pristavam?

Božin:

Ajde, ajde. Da prilegnam posle nužno, da počinam. Koga sonce će prekrši, ušte dva äolumi da izoram ako stasam. Docnam mnogu, pusto vreme ne pomaga, de zavrni de priprži. Xglibosaj gi nivjeno, pa posle skoravi gi čini. Koj kraj da go fatam, ne znam.

Siljan:

Da ne oraš, ete ôoa.

Božin:

Što?

Siljan:

Da gi prodadeš voliwata, nivjeto, kućava i se drugo što imame, pa v grad da se skrasime. Tamu mene na nauki da me turéš.

Božin:

V grad da odime, na nauki da te dadam? Što zboruvaš? Ti bre ni da spregneš ni otpregneš ne znaeš, magareno da go kolosaš, kowot sopneš ne umeeš. Bravi molziš, na petline v gaz íu buckaš, jajca baraš. Kobilata strina ja vikáš... Tebe na nauki da te dadam, arč da arčam badijala. Što si misliš mi fatila glavata vetar.

Božinica:

(**Im ôura grav. Seči leb.**) Klavaj krst, domaćine.

Božin:

(**Se krsti.**) Spolaj ti Gospode za ručekov obilen što si ni go daril, za lebešov i za se drugo od milosta tvoja pregolema.

Siljan:

E što ima drugo, samo grav i leb. Barem so troa siråwe da se osolevme ili kromid da imaše, majkata.

Božin:

Ne huli na trpeza, da ne te včerisam preku svetila. Seg a za sirewe mu priteknelo, da na sakaš bijani?

Siljan:

Može.

Božin:

Može, ama nema. Koga će smogneš sam da si zgotviš, togaš jadi i kromid i sirewe. (**Pauza**)

Božinica:

Se si äumam Božine, da ne će e za nauki da go biva.

Božin:

Kogo, nego?

Božinica:

A ne spie, sa den čita.

Božin:

Što čita, žiti zdravje?

Božinica:

Ne umeám da dokučam. Ne naučiv jas da peam. Ama knižišteno pregolemo, taka tolko.

Božin:

(Na Siljan) Donesi ja da ja vidam.

Siljgn:

Što će ti e?

Božin:

Ajde mrdni, ne prašuvaj. **(Siljgn odi vo drugata óoba i ja nosi knjigata)** Pa, pa, pa ova ti go čitaš? I da vidam, ne veruvam. **(Go čita naslovot)** Grejvs: Grčki mitovi. Aj ova grčki go razbiram, ami ova mitovi što mu idi?

Siljan:

Toa ti se skaski i prikaski kako bilo od damnina, od pamtivek.

Božin:

Da te čujam po odblizu, rasvetli mi.

Siljan:

Za mnogu nešta se kažuva vnatre i za dvajca što letale. Tatko i sin bile. Krila si naredile od perduvi i od vosok, pa letnale višno nebo, do sonceto sinot se zalepil.

Božin:

Vidi sega nedoveten. Što će ti e po grcko po knižišta da mi lidaš. Nekož taíu krilja tokmel, ovde, pak, ni gi tokmel nit se trudel. Tuku cap, troa voda se poturil i na časot štrk si se storil. Se kažuva od selovo naše bāše da ti bil. Kako tebe Siljan go vikale. Od što axamija mnogu, nitu majka rizal ni na tatko kijametot mu go imal, go stignala anatema štrk da bidi. Axi Kqa- Kqa. Što prefraš dur vo grcko? Granicite zaboraveni, zar ne slušaš. Ovde imaš po namerak podredeno za letawe. Kaj dedo Marko Cepenko ispuli se sé će vidiš.

Božinica:

Spolaj ti Gospode, spolaj ti. **(Se krsti.)** Jas pak mislev štukna sin mi. Se izmaôufi, ne daj Bože, skraja bilo.

Božin:

Što mrkoriš Božinice, žiti vera?

Božinica:

Ete toa za Siljana. Pred tri dni se vivna od čatija. Da ne bāše stogon seno, taman pod nego, će go zbiraše majka vo skutina, zavalija.

Božin:

Aman bre.

Božinica:

Na racete beli krilja metnal od perduvi, izvrzani so ortomi i so čiriš zalepeni. Kokoškine gi ošuril na živo, a petline bez opaški.

Božin:

Zatoa velat selanine: go videle niz poleno štrkoj kaj što brka. Kogo će go fatel do golo go iskuboval. Da letaš sakaš, a? Pile proletarče da se praviš, vetropiru nizaeden? Misliš taka e letaweto: prisoberi nekoj perduv pa digni se pod oblak. Tie dvajca što letale bezbili golem nauk ti znaele.

Siljqn:

More će letnam i jas koga da e. Če ti mavnam odozgora Božine za da se čudiš i unerēš, na um da staneš. Zinat da ostaneš.

Božin:

Koga tilov će si go vidam, togaš ti će prvniš, doôogaš će ostaneš skoen za tlovo kowarsko, kowu eden, nebare kowska spica v plot zaglavena.

Siljqn:

Aj će vidiš utre. Samo ušte troa perduvi na opašot da prilepam i kriloôo levo da go podzacvrstam, posle goôovo: ti zaminav jas v nebce. A sveton dolu sitna ôuza: koj se vlečka, koj mi polzi, se ligavi, v glib šlapka, niz dol xvrka, na breg šmrka i podviknuva: Ej Siljane žiti mladost, žiti ubost

nevidena, nesmerena, što će bide da ni kažeš što ne čeka. Najdaleku ti gledaš, preku srton i potamu, sokle naše dalnovidiô. Nie slepi i ubogi ne znaeme kaj ómerime. Paton carski ispravi go Siljane, vojvodo, povedi ne.

Božin:

(Go mirisa vazduhot.) Što zasmrde vaka gadno... (Go udira Siljana po glava.) Da ne tušna, puveš eden?

Božinica:

Ne mavaj go Božine će te molam, prekolnuvam, ne po gláva, slab e taíu.

Božin:

Na sred ruček, stoko edna. (Go odložuva tawirot) Mi zboktisa jadáwevo.

Siljan:

Što da pravam mi se ōušti. Stiskav, stiskav ne biduva. I čivija da zaglavam i nea će ja istera, dur da ofneš, ova gráše- naše.

Božinica:

Jadi domaćine, ne biduva od ručekot da se lišiš.

Božin:

(Jade.) Toa što veliš: prazen stomak ne ora. (Pauza. Jadat.)

Siljan:

Će puštam brada.

Božin:

Taman ušte toa ti pritreba. Što ne puštiš i opaška, marvo edna. Bar da znaat kowarčani što mi kolka Božin doma.

Siljan:

Taka treba, redot takov. Kaj go biva, majčina mu, vojöoda bez brada. Nit čo ličit, nit priličit. Će se drapa narodecot, komitite, ćos vojvoda. Što ne odi, ne odi.

Božin:

Sega rešiv. Slušaj vaíu Božinice, utre rano, ušte v zori će mi staniš, za ovega da go spremiš. Ōo bofčule će zaōutkaš ralo bečvi, dve košuli i xamadan, ne poveće. Eden somun, troa sirewe, glajca kromid, ništo drugo. Jas pak od parine će mu

dadam kolku imam, kolku možám. Pa kade mu oči tamu mu glava. Na nauki neka odi, na axilak ako saka, vo komiti, vo nalbati, do vladika neka sedne, krserdar, martoloz, vojvoda neka stasa... Što miluva na kat da mu dojde, što mi ňubi na pat da go strefi. Kako bilo neka bide, samo ovde vo kućava Božinova, vo mojavi kuća, oko negovo da ne vidam veće. Nitu oko, ni pak lice bradosano, čikmosano. Jasno!

Siljan:

Daj da te celivam vo leviot obraz, čkorlav tatko. **(Go baknuva)**

Božin:

Mavni mi se, lukojna smrdiš, korniš.

VTORA SCENA

Otvoreno pole so edno isōšeno drvo na sredina. Krste i Stojanka stojat molčejki i se tresat od stud. Padnala gusta magla.

Krste:

Od koga pametam, a pametam i predolgo, sred gumnar, na pladnina, mraz da puka, e toa ne go bilo.

Stojanka:

Božjo storenie.

Krste:

Đavolska rabota.

Stojanka:

Misliš?

Krste:

Koga ova vreme, po poletu, luta magla nalegnuva, togáš toj od 'rnkite zdiv pušta. U đavola utrobata ledna, kaj će hukne zamrznuva, učít faća zasnežuva.

Stojanka:

I ebago?!

Krste:

Taka velat.

Stojanka:

Babski naklapawa.

Krste:

Rogatiot kaska náokolu, se šmuga niz maglava... Kaëo da go gledam kako primki zategnuva, za da včapi nekoja duša zaskitana. Otkako će ja fati vednaš ja isšmukuva.

Stojanka:

Što i pravi?

Krste:

Niz ustata, so muckata, dušata i ja iscicuva.

Stojanka:

Ne te razbrav.

Krste:

Čini zalepi i go riloôo preku nos i na usta i so trgawe, eve vaka... **(Vdišuva vazduh.)** ... seta duša i ja zema. Nekoi mislat deka đavoline krv cicaat, mesa jadat... Ne grdo se lažat, na natemago duša mu e nužna.

Stojanka:

Ne tuku me plaši.

Krste:

Strav ne strav, toa ti e: toj od duša se debeli. Zarem ne si denetisala, zapikasela od narodon po nekoj kako lunya zalidan, kako šparta zagugan? Se muštra, a ne znae kade, duri ni koj e ne znae. Ako v oči mu se yvirniš što će vidiš? Ništo: zjapnala praznina, nabreknala pustelija, a toj nesveselija od što duša nema, zavalija.

Stojanka:

Pred dva dni bev kaj Evda, od uplav mi baeše, sega pak me plašiš. Da veruvaš, site pari po bajački gi dadov od što nasekoe me prepaluvaš.

Krste:

Jas toa kolku da si znaeš za da si se paziš. Da se obyruvaš postojano, na štrek da bideš, samo na edno oko da spieš... Ti studi?

Stojanka:

Vo mranyul sum prestorena... Da zapalime ogan?

Krste:

So što?

Stojanka:

Će sokršam nekoja vetka od drvono.

Krste:

Ne od nego!

Stojanka:

Zošto?

Krste:

Drvoto e prokolnato.

Stojanka:

I ebago?!

Krste:

Pred godiwe vladikata Paspal na nego se obesi.

Stojanka:

Ne pametam.

Krste:

Se zataška rabotata, zatoa ne pametiš. Rekoa damla bāše da go þuknala. Tuku toj, pustinana, fatil triper.

Stojanka:

Što fatil?

Krste:

Maška boleština od žena što se dobiva... April beše, treven po naški, drvono razlistalo, rascutilo, go navasala proletta plodna. Ama što ako koga ne mu bilo óudeno rod da zavrzi. Po dva dni otkako Paspal si ja klade jamkata, lisja popadnaa, cvetov prekapa i toa se isuši. Ottogaš, sred polevo pusto, onaka stoi. Nikoj ne se najde da go preseči. Site se kionat od drvono oti videle: koe pile na nego će sleta toa mrtvo paða.

Stojanka:

Avram go nema što go nema, nie da si odime.

Krste:

Tuka e Avram.

Stojanka:

Kade e?

Krste:

Se probiva niz maglava, pat seči kon na kaj nas... Slušaj kako čkrta pesokta pod nego, nečare yver strven krcka so zabite... Eve go Avram.

Avram:

(Vleguva) Tuka ste?

Krste:

Tuka sme, tuka... Ami ti, gospon Avrame što si takov izvodenet?

Avram:

Padnav v reka. Od maglištevo ne ja vidov. Seta sreća što ne me potfati maticata, će me zaneseše Belo more.

Krste:

Vidi taksir. Ami sega?

Avram:

Sega ništo, će yemneám.

Krste:

Arno toa, ôuku mi e da ne oftikosaš.

Avram:

Me znaeš ti mene: koža mi e otrpnata, cel vek klimšam po pazari, po tezgine. Na sred zimo na gola zemja pod niv spijam .Ne me parka mene ništo, ni oftika, ni tekvenez, ni pak butur.

Krste:

(Na Stojanka) Vidi maž, a ne kako tebe od dotresok začnata. Avram moži, samo ako saka, so duvawe magla da rastera, od sedewe v zemi da te vtera. Kolska oska za čepkawe mu e, butna koska među prsti drobi, se dovamu sam se probi... Za drugo da ne ti kažuvam, za da ne dojadi deka prekažuvam, što se Avram ima storeno, kogo go ima izgoreno...

Avram:

Ostavi go toa Krste, bilbil... Segs slušaj vamu: Sum ve viknal ovde, do drvovo Paspalovo, da vi kažam što premisliv, što izdumav nesonica goreštica... No pred toa da ve prašam: Kakvo vreme e dojdjeno?

Stojanka:

Da ne e maglištevo će ti kažev, ama vaka, može da e pladne, može kvečerina.

Krste:

Ne prašuva za vremeto što se meri, za drugoto praša... Ova ti e gospon Avrame vreme kako za vreme na Urietot. Od nedopica buvna slobodica: Carska vojska usuk fati ta ne vrati, druga vojska i nemaše za da brani. Begovite gi ostavija čiflizite, nataknaa piskulite, si gi pribraa bulite i za Stambol pat fatija. Na agite im skipnaa lagite i koj v krv lina, kogo zina zemjata ta go goltna. Muftiite zgoeni, ostanaa koj štroen, koj bez glava. Kadiite za momoci se glavija i nemaše veće kaj kogo da se žališ, da teraš davija. Nie pak, savek potturnati, vo siromaštija urnati, preku noć stanavme prvi, zborot počna da ni vrvi, da ne sluša toj što dotogaš ne držeše za guša i da se tresi koga će s'rskavme. Dedo mi Bozge dve kravčiwa i dve ovci sal imaše, nikoj doma, za svedni ne go primaše od što vošliv. Odednaš stado nebroeno

sobra, dva buluci pribra i zasedna na kulata. Se podu fodul Bozge. Od ušite um mu teči, trbuškata po zemja ja vleči, od nos madros sekni, se što će mu tekni toa i go ima... Taka togaš beše gospon Avrame.

Avram:

Ama taka i sega Krste, bilbil. Može da e betar. Vo toa vreme se znaelo. Sekoe kuče na sekogo ne laelo, sekoj lingur ligav ne ti idel da te bolši, keseto da ti go prevrtuva, umot svrtuva so itroštiwe. Klisarot si bil klisar i samo toj go udiral klepaloto, popot, pak, pretural od golemoto vo maloto azno crkovno vo praznoto svoe kovčeže. Seg a se e kolčopere: Jagneto volk dere, izmečarot go javnal tamačarot i vo vrat mu se sere... Eve, da rečeme što bidna so mene: Ostanav bez rabota...

Krste:

Žiti vera?!

Avram:

Dojdoa pičlemiwa zasileni, taman ispileni, i mi go lapnaa pazarot.

Stojanka:

I ebago?!

Avram:

Mi go prezedoa zanaetot, mu vlegoa vo vilaetot, tamu kade samo jas xeb dupev, sam pazarxiite gi lupev: Kupuvav pošto zašto, preprodavav kolku će mi tekne, ete od tamu me isčuškaa.

Krste:

Loša rabota.

Avram:

Pološa ne može da bide. Do neola sum padnat, nitu jadam ni povtuvam, nitu pijam ni zaspivam, samo se dumam, izdumuvam, kako da mu se udri karšilak na novite prematari.

Krste:

Ne se novi gospon Avrame, tie se sinovite na starite, gospodata od drugarite.

Avram:

Taka e Krste bilbil, taka e... Zatoa ve viknav vo pesočištevo pod maglištevo, vo kolištevo do rekištevo, da osnivame zadruga.

Stojanka:

Što da osnivame?

Avram:

Zadruga za trgovija so emiš i zarzavat i za se drugo do raka što će ni dojde.

Stojanka:

I ebago?!

Avram:

Poinakov spas ne gledam, ne samo za nas tuku i poširoko.

Krste:

Zadruga, veliš gospon Avrame?

Avram:

Ni nema druga od zadruga.

Krste:

A kako će bide taa rabota?

Avram:

Će se sobereme nekolcina, eve nie trojca i ušte nekoj za od tekar, će kreneme pari pod mamele, sega sekoj zelenaši, i će otkupime najskapu, a prodavame najeftino. Se što će ni se nudi : Xglibosano, rasipano, uslaneto, zabraneto za jadewe, muvlosano, gledosano, podsireno... seto će go plaćame preplaćame , za da vidi narodecot deka samo vo nas mu e spasot.

Krste:

Taka brgu, brgu do falimento će doturkame.

Avram:

Eh što te gledam nedoseten, Krste bilbil. Od lakomštiluk bafčanxiite i emišxiite čas nema da časat i site na kaj nas će se zavrtat, nam će ni go tupnat beričetot. Taka drugite prematari vednaš će krahiraat, a nie će ostaneme sami na cel pazar. Koga si sam toa se znae, vo tebe e i zurlata i piskata, i bravot i yviskata... Posle koj nejći da gladuva će

kupuva ti kolku će mu prodavaš.

Krste:

Mošne prepredeno gospon Avrame, samo što za taa glomazna rabota malkumina će sme.

Avram:

I toa mi e izdumano: Jas kako što znaeš Krste nema šmećar, sečikese, te fati te odnese, po zemjičevo- pituličevo što ne go poznavam. So site leb sum jadel vo prangii, sum gi poštel, me poštele, sum gi gostel, me gostele... Ete od niv će gi odberam najarnite: derikoži, oružari, so kinžali naružani, vo pojasot pištolite, vo objalata patronite... I, vo sekoj grad i gradčence, vo sekoe selce i zaselce, vo sekoj atar će gi nastamenime tie da otkupuvaat, našata zadruga da ja pretstavuvaat i branat. Pa koj prodal milum, bog da prosti, koj ne, lomam koski.

Krste:Krste:

Mošne prepredeno gospon Avrame, samo što za taa glomazna rabota malkumina će sme.

Avram:

I toa mi e izdumano: Kako što znaeš Krste, nema šmećar, sečićese, te fati, te odnese, po zemjičevo, pituličevo, što ne go poznavam. So site leb sum jadel vo prangii, sum gi poštel, me Poštele, sum gi gostel, me gostele... Ete od niv će gi odberam najarnite: derikoži, oružari, so kinžali naružani, vo pojasot pištolite, vo objalata patronite... I, vo sekoj grad i gradčence, sekoe selce i zaselce, vo sekoj atar, će gi nastamenime tie da otkupuvaat, našata zadruga da ja pretstavuvaat i branat. Pa koj prodal milum, bog da prosti, koj ne lomam koski.

Krste:

I toa ti e gospon Avrame, taman kako treba... Tuku kogo će go imame za čelnik na zadrugata?

Avram:

Ako e vo pravda gospodova jas će treba da bidam.

Krste:

Nikoj drug, samo, ti gospon Avrame... Edno samo mi go mati umov...

Avram:

Kaži, de.

Krste:

Da ne se nagneviš mi e.

Avram:

Kaži bilbil, ne se gnevam jas so lesno.

Krste:

Nema bavčanxija ili emivxija, od istoka il zapada, od severa se do juga, ti, barem ednaš što ne si go sliznal, što ne si mu go zel beričetot bez da go platiš. Nema ni pazarxija, od kaj tebe koj pazarel, a so prazen zimbil ne si pošol doma. Zatoa si mislam, koga će čujat deka ti napred odiš da ne bi vednaš da ni go svrtat grbot...

Avram:

I mene toa me jadeše, pravo da si kažam... Da barame si velam nekoj neizblaten, nekoj od alčnost nepofaten, so bel obraz, nekogo narodot što go saka.

Krste:

Se sluša za eden takov...

Stojanka:

I ebago?!

Krste:

Siljan go vikaat, od Malo Kowari bil rodum.

Avram:

I jas sum čul za nego.

Stojanka:

Go znam, na dva pati v meana mi ima dojdeno... Vaka da go vidiš slab, slab, koža i koski, ama laur za jadewe čudo bogami čudo, ništo ne mu vtasuva, so eden kasaj but teleški prekasuva...

Krste:

Velat i da leta znae, za nebo da se besi, na oblak raspnuva... Kako da e, narodot vo nego spasitel gleda.

Avram:

Ako e taka nego da go klajme za povelnik, kolku za pred luđeto, drugoto naše će si bide.

Krste:

Samo ako se kandisa.

Avram:

Kolaj rabota, jas će go smavtam.

Krste:

Raka na srce, za toa gospon Avrame, ramen ti nema.

Avram:

Togaš slušaj vamu: Ti Krste za vojnite raboti će mi odgovaraš. Sam će si baraš stražari, poqaci, padari i se takvi što će ni ja branat zadrugata i drugo. Sum slušal za tebe, dve, tri vostanija imaš okrkano i ušte po nekoja buna. Arno?

Krste:

Arno.

Avram:

Ti Stojqnke će bideš kodoš. Vo tvojata meana semožni protuvi se snovat, ima da slušaš što muabetat, zagovor da ne kovat protiv nas, našava zadругa i drugo. Da slušaš i da zapišuvaš se što će kažat... Arno?

Stojqnka:

Arno.

Avram:

Za mene, pak, se znae: jas će ja držam bankata, tuka ne sakam mešanie... Ako se pogodivme, da odime, golema rabota ne čeka. **(Trgnuvaat)**

Krste:

Ponastrana od drvoto Stojanke, da ne te prefati bolesta Paspalova.

Stojanka:

I ebago?! **(Izleguvaat.)**

TRETA SCENA

Kuća na periferija od grad. Vo dvorot na kućata mudbak. Kačen na mudbakot Siljgn raboti nešto okolu dve golemi krila od perduvi. Spiro kleči ponastrana i predi na urka so vreteno. Toj će predi za vreme na celata scena. Če ja ostava urkata samo koga e neophodno.

Spiro:

Um mi seči, mali će se.

Siljan:

Sum gi merel i premeruval, sum gi kroel prekrojuval. Ne se mali.

Spiro:

Kako sutesni mi se činat.

Siljan:

Ni sutesni ne se. Tri pedi i četiri prsta vo širina. Taa mera mi ja dade Koca pokojnata mi strina. Vo dolžina treba da se edna peda pod kolena, vo širina dva pati kolku što e širok vo plečite toj što leta. Sin i letal i odletal. Edna mugra se zaletal kon sonceto i veće ne se vratil. Sa vek strina vo crnina go čekaše i oslepe, od što v sonce se puleše da ne će go vidi kaj se vraća.

Spiro:

Može da e da bil od tebe troa polesen.

Siljan:

Ne bil.

Spiro:

Se biduva.

Siljan:

Ako arno mi se ispuliš, sam će vidiš, i jas sum ti lesnikav i toa pozamašno.

Spiro:

Bezbili će e taka. Samo mi e od prva da ne se strupoliš.

Siljan:

Ne mi e prv pat.

Spiro:

Ja?

Siljan:

Ušte doma vo Kowari, mu se probav. Letav pet- šest metra, more fazla. Padnav v kopa. Vo krojkata beše da sum zgrešil, a i perduv nemav kolku treba. Malku štrk lani-prolet naše pole mi dostasa. Gi presušija blatata, sega žabi nema, a štrkot, ko što znaeš, žaba bara. Kaj što kreka toj tamu se gnezdi.

Spiro:

Ovde od kaj najde?

Siljan:

Kupiv Ali- čair, od đupcite perduvari. Ajle para dadov, ama sum gi odbral se po merak, site zdravi i žilavi. Vudve da gi svitkaš, ne se kršat. Presni. So perduvot taka ti e, mora da e presno kuban, a zastari, čkorlosuva i molec, zgora na toa, go napada.

Spiro:

Ja?

Siljan:

Da ne slušniš laga. Perduvite se beljačna rabota. Mora so niv so dikat da rakuvaš. Sekoja greška vo odbirot, ili drugo, v zemi te nabiva.

Spiro:

Toa taka će e. Tuku što rabotiš sega?

Siljan:

Podlepuvam ušte nekoj siten, za postišni da se storat. Koga će pafniš so kriloto ne smee vozduh niz nego da prostrui. Letaweto ti e od vozduhot odbivawe. Isto kako kamče linxa koga po vodana će go frliš što potskoknuva, taka i ti paftaš so krilata, mavaš po vozduhon, mavaš se posilno i se odbiva se pogore, se nakrevaš i letaš. Letaš v nebo, Dimni gori ako sakaš, Belo more, Bela zemja, Carski čardak pod oblaka, segde letaš. Kaj što oči ti puleet, kaj što srce ti kopneet ama segde...

Spiro:

So što gi lepiš?

Siljan:

So čiriš.

Spiro:

So vosok ne će da e poarno?

Siljan:

Ami ako me zaludi morninana, me podzeme visinana, ako dojdam do sonceto blisku, što će stane so vosokot? Če se stopi, ete toa, od žeškoto će se raskašavi, a kriloto će se razbozdisa. Ne, so vosok ponečini.

Spiro:

Ja?

Siljan:

Sum slušal za eden takov što se pravel golem erba... Podaj mi ja šticana.

Spiro:

Koja?

Siljan:

Taa tamu.

Spiro:

Što će ti e?

Siljan:

Da ja sprugnam ovde, zgora, za po nea da se zasilam. Đeramidive na mudbakov ne mi se činat mnogu zdravi, će se skršat.

Spiro:

Drži. **(Mu ja podava šticata koja stoi potprena na mudbakot)** Demek gotovo, će letaš?

Siljan:

Ami kako?

Spiro:

E ako de. Samo mi e da ne prebrzuvaš, da ne ne ti e se potaman, se stokmeno.

Siljan:

Ič ne se sakaldisuvaj, tri meseci kaj gi tokmam, se mi e isterezisano, do najsitno. Za sigurno će se vivnam sega. Predaleku nema da letam, dva- tri kruga nad kućive, kolku taka da se sviknam na visoko. Kolku malku da me fati milinata, da ja setam šim- šir širinata seta.

Spiro:

Ajde da go vidam ušte toa čudo. Od damnina se sluša deka ima takvi po zemjava naša koi, a će poftat, letnuvaat. Nekoј soј ptičji, od orlita potomcite, što katara će se ne se znae. Samo se znae deka se naše seme, od naše pleme i govorno podračje.

Siljan:

(Gi mesti kriljata na racete. Gi isprobuva maftajći.) Kako ti izgledaat?

Spiro:

Za oko se za merak, tuku da vidime dali i za letawe će gi biva.

Siljan:

(Mafta so kriljata.) Eve gledaj kako me potkrevaat. Ako zapnam posilno, od mesto će izletam... Podobro e da se zasilam, poujgun e taka. **(Se zatrčuva po šticata.)** Otidov... **(Skoknuva maftajći so kriljata i pađa od drugata strana na mudbakot.)**

Spiro:

(Gleda nagore.) Siljane, oj Siljane kade si, ne te gledam. A bre ovoj mnogu brz na letawe, sekavica, sega go gledaš, posle go nema. Siljqne, oj Siljane!

Siljan:

(Vika ofkajći) Eve sum!

Spiro:

(Seušte gleda nagore.) Kade si ne možam da te denetisam, soncevo me zaslepuva.

Siljan:

Vamu zad mudbakov.

Spiro:

Što tatka baraš tamu, kardaš? Tebe višno nebo ti e mestoto, ne zad mudbak.

Siljan:

Padnav.

Spiro:

Što stori?

Siljan:

Padnav.

Spiro:

(Odi zad mudbakot.) Aman zaman da ne se alosa? **(Se vraća so Siljan kogo praktično go nosi. Go sednuva na eden trupec.)** Sedni ovde... Čekaj da te vidqm... Tuku reči i da gledaš, što će vidiš: Belo lice krvjosano, gajtan veđi iskinati, medni usni natečeni, zamolčeni... A snagata na dve na tri razdrobena... Te boli?

Siljan:

Me boli.

Spiro:

Kade?

Siljan:

Segde. Skros na skros se odlostiv.

Spiro:

Što bidna taka, pa što padna?

Siljan:

Ja zaboraviv opaškata.

Spiro:

Ja?

Siljan:

Na radosta od što će letnam izumiv opaškata da si ja nataknam. Bez opaška, sekoj znae, ne se leta. Taa ti e od melnica vetriloto, od korabon kormiloto. Bez opaška ne biduva.

Spiro:

Sega čare?

Siljan:

Ništo, ništo, brgu će prezdravam.

Spiro:

More da te nosam kaj baba Evda bezzabana. Taa znae, koga nekoj padne, kako treba. Če te podzačisti i izmie so voda bosilova kaj krvariš, će te naloži so kromid kaj si modar i će te povie so devet lakti platno kaj si ispokršen... Pred godiwe Petre, moj komšija i prva roda, od što popot katavečer Petrejca v plevna, pod petrafil ja peeše, đoa za zdravje i beričet, reši taka vo aft padnat da kreni plot od čatija. Em mu velev: ne krevaj go plotot Petre, ne deli ne, dosta ni e. Popot svrdlest, i taka taka, će ti se šmugne niz plotot, pod plotot, kako da e za so žena ti, v plevna da ja otpeat božjata liturgija. Toj ne, se zaprokleti, će se ograduva. Arno ama, bezbili od kletvata što go stigma od popčeto, pred da go doizyida se strupoli. Ne go dogradi Petre plotot, a mi stasa kaj Evda, babišteno bezzabo. Taa pak se stori za da go sostavi... Zatoa ti velam, da pojdeme kaj nea, će te susledisa kako nikogaš da ne si padnal. Za sebapot pari ne bara, samo tonikum rakiče i dva domati, jabučari, za meze... A što veliš?

Siljan:

Sum pađal jas i drug pat, brzo mi vrvi.

Spiro:

Čul te gospod. Samo mi e da ne otkosti nekoj kokal, koska nožna il karlična. Ako gi ostaviš nenamesteni, nevžlebeni, kako što bile može vuspič da ti zarastat. Posle će moraš doživotno da odvalaš.

Siljan:

Ne se kršam jas so lesno. Što ako me gledaš vakov, kako nezdrav em bleduwav, nezdrobima koska krepam.

Spiro:

Tvoja usta, božji uši... Tuku aj da vidam, podispravi se, začekori.

Siljgn:

(Probuva da stane, no ne može. Ofka.) E pa ti vednaš sakaš da odam. Neka pomine den- dva, posle će vidiš, će možam i da bodinam.

Avram:

(Vleguva) Falen Isus, pobratimi.

Spiro:

I Marija Deva, kardaš.

Avram:

Mi rekoa ovde negde stan stanuvaj Siljan od Kowari.

Spiro:

Ne zgrešile.

Avram:

Doma e?

Spiro:

Što će ti e?

Avram:

Golem zavmet jas za nego imam, za glavatar će go kanam.

Spiro:

Ja?

Avram:

Da veruvaš.

Spiro:

E što taka?

Avram:

Na daleku e pročit toj Siljan od Kowari. Go kažuvaat za mnogu umstven i odvažen. Darbiwe imal za nakana sekakva. Baška znael od merata nadvor. Tuku pušti toa, i da prpal, potprpnuval, i da letal, podletnuval, toj umeel.

Spiro:

Tokmu taka...Za glavatar će go glaviš?

Avram:

Vidi sega pobratime... Kako ti beše imeto?

Spiro:

Spiro.

Avram:

Mene Avram od Sredorek nedotek nedorek... Znači, vidi sega vamu Spiro, će go molam, koleničam, azer da se čini da se lati za povelnik presen zelnik, za vojvoda ladna voda, na našata zadruga.

Spiro:

Što zadruga, žiti zdravje?

Avram:

Nie nekolcina se združivme, zadruživme, kupi- prodaj da terame so emiš i zarzavat. Dosta beše, si rekovme, starite bičkixii da go bičat narodecot, naboso klinci da mu kovat, nagolo dotluk da mu krpāt. Se menija vremiwata, dojde časot nie da se ispršime, da se omrsime od beričetot naroden.

Spiro:

Arno vi teknało...Tuku što će vi e Siljqn, toj si ima drugi zanaeti.

Avram:

Nam ni treba Siljan prv da bide, da go vidi selanecot, koj vo ništo ne veruva, kako odi napred neoti vodec- orovodec, sjajna lika i prilika divna... Belkim, taka si velime, će trgne toj po nego, će daldisa, od što će denetisa što maž ne vodi, i će ni go tupni, kako na slepci, zarzavatot i emišot.

Spiro:

Kolku za Siljana eve ti go, pa so nego udri pazar.

Avram:

Ovoj, ovde?

Spiro:

Toj celiot... Doduša levo- desno podnapuknat, napred-nazad podnatečen, gore- dolu mrša storen, ama ako, dur da trepneš će prezdravi, barem taka tvrdi.

Avram:

Lele Siljane, lele dušo pravedna, što si storil što si vaka za nikade?

Siljan:

Ja zaboraviv opaškata.

Avram:

Opaškata?

Siljan:

Izumiv da si ja nastamenam odnazad.

Avram:

Ti opaška imaš?

Siljan:

Ami kako, kaj me biva bez opaška?

Avram:

Ne te biva?

Siljan:

Ne.

Avram:

Čunki e taka, togaš jas paton da go faćam, da si odam vo Sredorek, nedotek, nedorek, da mi si se vratam i da se priplatam do noćvite, kraj ognište, za da čekam nekoj drug Siljan da iskrsni, em da blesni. Prvenec so opaška ti e isto što i kum bez ćese, strojnik axamija, bula bez šamija.

Spiro:

Ne štrekaj se i doslušaj. Na Siljana opaškata mu e za letawe. Pred malku od mudbakov proba da se vivne, da izleta, ama pusto zaboravi opaškata, od probran perduv napravena, da si ja namesti. Zatoa padna i vakov se stori. Kaj si videl pile, vo trtnikot iskubano, da letka naokolu?

Avram:

Ne sum videl.

Spiro:

Ami togaš?

Avram:

Jas pomisliv da ne će da bidi od uyur da ja nosi. Da se kočoperi so opaška naokolu, a sveton znaeš kakov ti e, vednaš na majtap će go zemi.

Spiro:

Zarem na dobitče Siljan ti liči, vaka ličen i bradosan?

Avram:

Skraja bilo... I sega što će rečeš Siljane, nadež naša?

Siljan:

Što da rečam? ... Ne znam što da rečam... Što odvet tebe namerniku da ti dadam.

Spiro:

(Kon Avram.) Ako sakate vakov čelnik i povelnik da si pribavite, togaš toa ajle para će ve čini: Prvo treba do šest rala novo ruvo da mu potkupite, isto tolku frenski čevli od najubav mešin, dve tri palarii so strea, sat srebren i ćostek od kilo, srmen elek, duzina rizi se od svila i kadife i od Ohrida čibuk od polmetro... Posle, na sred grad, nov stan za nego da kaparite, golem, kolku da može surija narod vnatre da se bašari i po mesec dena nikoj nikogo da ne go vidi. Za odnapred ova malku, za doposle će vidime. Biva?

Avram:

Mnogu tovar ne tovariš.

Spiro:

Toa ti e Avrame, kardaš. Ne e Siljan koj gode, što gode, kako gode, ta da možete pošto zašto da go dobiete.

Avram:

Koga bilo taka, neka biva.

Spiro:

Podajte si raka.

Siljan:

Čekaj Spiro, raka davam, se do lakto ako treba, samo ti so mene da dojdeš za da bideš kaj jas prv, ti vtor.

Spiro:

Glava kršam, ater ne ti kršam.

Avram:

Kolku za vtor, jas sum toj, tuka da si nemame muabeti. Bajrakot jas će go nosam i zapovedi samo od Siljana će primam, od drug nikogo.

Spiro:

Sum ti prepraval tebe?!

Smile:

(Vleguva. Od što e pijan edvam se drži na noze. Vika.)
Spiro, Spiridone! Kade si bilbil?

Spiro:

Tuka sum, tuka.

Smile:

Ja zapali, žiti mladost, sveća dal borina, fener, lamba gazjarka, što da bilo, samo da te vidam.

Spiro:

Na pladnina Smile, koga sonce bolska, oko istekuva, lamba ne se pali. Ne ti treba lamba za sonceto da go vidiš... Tuku tebe može da ti treba štom si vakov od dotočka sopnat.

Smile:

Pladne e veliš? Ja majkata, se si mislev navasala gluvodoba, noćna zloba, dostasalo temničište, gusto kako testo za poskura, da ne naklapuši, vidot da ni go zemi. Pladne, a?

Spiro:

Pladne, kardáš, pladne.

Smile:

Ti veruvam bilbil, tebe se ti veruvam. Znaeš ti koga e vidno i koga prst pred oko ne se gleda, oti si devet pati od kow padnat neraspadnat, deset pati v ogan goren neopčuren...

Spiro:

Što te prisililo Smile tolkav pat da trgneš, se dovamu da me baraš?

Smile:

Rakijata.

Spiro:

Od nea ili po nea?

Smile:

ZaračuvaEvda, babišteno bezzabo, da i najdeš mušterija. Ja dopivme rakijata se do kapka, sega treba, oti takov e munasipot, da proskitaš levo- desno, da proxburaš gore- dolu, i da dofatiš nekoj bolen. Otkako će go kandisaš, milum-silum, da go nosiš baba Evda da go leči i izleči. Ti si znaeš nejze za ak, dva domati jabučari i rakija od sliva xanka, dosta i e.

Spiro:

Imam eden.

Smile:

Krsta ti?

Spiro:

Ovoj ovde, Siljan go vikaat.

Smile:

Siljan od Malo Kowari, toj?

Spiro:

Ete toj.

Smile:

Ispravi se, nakreni se, mlad delijo da te vidam, oko izraduvam... Što, ne možeš? Ako, ako Evda će te sredi i podredi... Ovoj ovde koj e?

Avram:

Avram od Sredorek, nedotek, nedorek.

Smile:

Ti si Avrame, što nere nere ovde vetrot te doduval. Emi ne si Ženski pazar da prodavaš zelka uslaneta, kompir 'rten, tolčena đeramida za crvena piper, bostan zelen, domati xglibosani, a piperkite baburite, od mriz rastočeni, jajca smatki i rog za sveća? A bilbil, ne si tamu?

Avram:

Ja zatni ja Smile, star đurultaxijo, jas sum ovde po državni raboti, za so tebe nemam vreme za tratewe.

Smile:

Vidi belja? Aman bre Avrame, xambazu sredovečen, što laf lafiš.

Spiro:

Kardaši da odime na kaj Evda, ako priposedime ušte troa junačkive rani na Siljana može da mu podbesat, gnoj da fatat... Podzemi go Avrame ti od levo jas od desno. **(Go kreiraat. Siljan ofka.)** Smile trgaj pred nas. **(Izleguvaat)**

ČETVRTA SCENA

Nedefiniran prostor. Vo zadninaata nekolku majstori gradat skela koja na Siljan će mu posluži da zeme zalet pri letnuvaweto. Za seto vreme na traeweto na ovaa scena će se sluša vrema od nivnata rabota. Siljan gi poprava dвете krilja koi visat obeseni. Spiro predi. Avram se šeta nervozno.

Siljan:

Liljakot ima krila od koža, od cipa što mu izrasnala među prednite i zadnite noze. Velat toj nekogaš, ej, ehej, mnogu damna, bil običen glušec. Ne se znae tokmu koga stanal niti glušec, niti ptica. A može de e glušecot od liljak da e dojden, se biduva. Samo od koža ne e češit da se pravi krilo, može odnenedež, koga će si gore pod oblaka, da ispuka, na dve da se rascepi, a i ne e lično. Drugo e od perduv, toj se sjae, se preлива. Ako ti e mило našari go: podiskubi sojka ptica, leka čučuliga, orle strvinarče, misir, bender, pupunče od Vranče, što miluvaš... Posle razredi go perjeto po krilono neoti iram će e naše selo, svekrvine, za snaite što go tkaat...

Avram:

Siljane, povelniku, ni zakucna zadrugata. Duri ti ovde krila rediš i most praviš za da letneš, tamu dolu, po zemjičevo- lešničevo, nekoji drugi go kupija zarzavatot i emišot. Ušte troa vreme da pomini za nas ništo ne će da ostani. Batali go letaweto, bar za kratko, da pojdeme po selana, da zbereme što se može.

Siljan:

Ako i e na Botka do volnata, na popot mu e do jajcata. Tebe za emiš i zarzavat, mene za letawe. Tuku i ne e se da će da kupat, će čuva narodecon za nas, toj znae koj arnoto mu go duma... Ti što veliš Spiro?

Spiro:

Da ne velam, da ne grešam. Za oti znae narodot, znae. Ne za xabe toj vo tebe veruva i ne preteruva koga slovi deka tokmu tebe od zan- zaman te čeka da go izbaviš, v kal da go zaglaviš.

Siljqn:

Ču Avrame?... Ako ču, traj. I sedni ednaš, s'klet me faća koga te gledqm kaj tupotiš gore- dolu.

Krste:

(Vleguva) Gospon Siljane, nadvor čeka edna moma. So tvojata mislost saka da se stavi.

Siljan:

Moma?

Krste:

Na lice bela crvena, na snaga duz odgore, dibiduz nadolu. Miluva, kako što rasprava, vo našava zadruga da se začleni.

Siljqn:

Pušti ja.

Avram:

Čekaj Krste, prvo pretresi ja. Izvidi, ko što znaeš, da ne krie nešto: ostra kama vo pazuvi, l'snat anzar vo nedrata, antipatlak na bedrata. Siljan ušte dolgo treba da ni trae.

Krste:

Na zapoved, gospon Avrame, tuku jas što ne će možam... Neka dojde Spiro.

Avram:

Ti mrsniku se drznuvaš mojata povelba da ne ja islišaš!

Krste:

Gospon Avrame, mene razni žeštini me faćaat, od što nemam stiskaec moma da pretresam... Ednaš taka me zadesi vakva slučka: Vo Smilevo kako sega držev straža, beše toa za vreme na Smilevskiot kongres, koga tamu dojde edna nabusita, obdarena moma, i sakaše da vlezi vo plevnata kaj vojvodite. So eden od niv da ti bila armasana, zbor da dala. Arno ama, po zapoved, morav da ja pretresam. Se si beše kako treba dodeka ja tupkav, pottupkuvav po plečite, duri odnapred ne se prestroiv... Ete togaš gospon Avrame, koga zedov da ja potstisnuvam po boskite za da vidam da ne krie nešto, togaš počnav da se tresam i modream. Čkembeto počna da mi se prevrtuva i na časot da mi se burbati... Od nedopica, bez da se setam što rezil od toa će izleze, zedov da blujam... Prvo nejze berbat ja napraviv, vo nejzinite pazuvi se iznabluv, tuka baš među boski. A blujanicata, da ne ti e v um gospon Avrame, smrdeše korneše, orli zbiraše. Pred taa večer beše da sum se pretrupal xigeri svinski, jagrlca teleški, bravji mandala, lukoj kromidi i drugi razni zarzavati. Zgora na toa dve- tri oka vino od loza Taqanka sum preturil, a vinoto kiselo kiselo v usta da ne se klava...

Avram:

Dobro, dobro... Odi ti Spiro pretresi ja.

Spiro:

Ja?

Avram:

E de, napravi eden gajret.

Spiro:

(Gi ostava urkata i vretenoto. Stanuva. Na Krste.)
Ajde kardáš da vidime što ne čeka nadvor.

Krste:

(Pred da izlezat) Za malku će izumev, što me snajde da dokažam: Armasanikot od momata izblujqna, vojvodata Tale babušot, bodinanica se molzna vo plevnata, oti ova počna da pišti, da se čue se do Sredorek, neoti po tabani so žila volovska ja švrkaat, otkako ja denetisa rabotata, tri drenovi lastegarki mi pretrupa od pleški. Seba od toj dajak neviden,

vaka sum podgrbaven i kuc. Seušte me bolat koskive, a masa ti godiwe od togaš se imaat pretrkalano... Ej koga beše Smilevskiot kongres...

Spiro:

Trgaj kardáš,ne lomoti od merata zgora. (Izleguvaat.)

Siljan:

(Po pauza vo koja se zabeležuva neobična tišina. Na majstorite) Ej majstori, čudotvorci, što zaprevte so rabota? Dali bruće vi falat ili talpi dotrošivte?

1 Majstor:

Ne e toa Siljane, uteho senarodna, ne zanese od Krsteta prikaznata.

Siljan:

Ušte dolgo će vi treba?

2 Majstor:

Prikraj sme. Ušte dve gredi potporni da dujdisame, za da ne

se porni mostov, nekoja čatma naurez da nastamenime i gotovo. Možeš posle, ako sakaš, i kowa vrana na nego da razigraš, vito oro da povodiš so četata, se odbor komitlar, da marširaš... Seto toa mostov će go doiskrepi.

Siljgn:

Ajde ve kažuvaat da ste nesluteni majstori bile, od edno dabče trigodišno dve dogrami ste kroele, ne veruvav. Od edna granka oreova tri dogrami ste kovale, ne veruvav. Od edna štica potplusnata, crvotočna, karatavan ste redele, ne veruvav. Tuku sega sam se' vidov se uveriv... **(Im podava šiše so rakija.)** Šmrknete guta iqača da vi srce rastreperi.

Rumena:

(Vtrčuva izbezumena. Po nea vleguva Spiro.) Priberi gi račištata, da bi race suvi vetki ti stanale, pcoru eden... Jas sum mome đul trendafil nemirisnat, fil fil karanfil sred gradina nedoprena... **(Go udara so tašnata što ja nosi so sebe.)** Trgni mi se od pred mene.

Avram:

Što stanalo što se mome, lično mome rasrdilo?

Rumena:

Da go prašaš nego.

Avram:

Pušti kardáš, bes ja fatil ja otkornal.

Rumena:

(Go udara so tašnata.) Bes me fatil, da bi zbesnal i podivel. Ti me fati, me preštipa kade stasa, me natisna i me legna. **(Povtorno go udara.)** Da ne bev moma namuzlija i da ne mi dadeše gospod sila da te frlam do tri metra, onde nadvor, pod slivana rascutena, bez mominstvo će ostanev... **(Go udara.)**

Smile:

(Vo međuvreme vleguva.) Drž se Spiro ne davaj se, frlaj guni za busii, oti se kamen teško najduva, uboita ramni meterisa, ne brukaj ne. Nie sme ti od deda, pradeda, pleme voinstveno, ne puštame sekoj da ne derči...

Avram:

Od kaj nikna sega ovoj? Ja zatni ja muckata Smile, ne mešaj se.

Rumena:

Razvratniku drtav ti ští mislíš, jas sum od onie što se snovat po sokaci, što se nudat dal za pari, dal za šečer pare šerbetlija... **(Go udara.)** Si se prešol, ne sum takva, tuku sum mome devstveniče što mi sedi doma kata večer i mi vezi, na vit đerđev, dva galabi zagugani, eden vo drug zaludeni. Što go čeka, so godini, sudeniot na kow da i dojde... **(Go udara.)**

Smile:

Taksaj Spiridone, bilbilu, što će taksaš, samo nemoj voda od izvora, za da ti dojdám vo pripomoš, belki će ja dvajca sardisame, opkolime, a doposle navasame.

Rumena:

(Odi kon Smile.) I ti sakaš da dobieš pijanduro prepijana... **(Go udara.)** Eve nati po toj surat gnasen, od lokawe babuwosan...

Smile:

Jas otidov Spiro da pobaram nekoj od našite, junacite. Ovaa sami teško da će da ja navasame, mnogu azgan se pokaža, neoti maška Petra ili Sirma vojvoda. **(Izleguva.)**

Siljan:

(Odi kon Rumena.) Primiri se ubavino, obuzdaj se, neka ne ti seka veda od očite, očičkite nasolzeni. Spiro naš e, lošo ne ti mislel.

Spiro:

Tokmu taka. **(Sednuva i počnuva da predi)**

Rumena:

Ti si Siljan?

Siljan:

Toj sum.

Rumena:

Jas pri tebe idqm, vo tvojata zadruga da me primiš, a i za letawe golem ištáf me nakreva.

Siljan:

Ti sakaš da letaš?

Rumena:

Toa ponajmnogu... Krilata tvoi se?

Siljan:

Moi se, sam gi pravev.

Rumena:

Može da gi vidam?

Siljan:

Dojdi. **(Ja faća za raka i ja nosi do krilata.)**

Rumena:

(Gi dopira krilata.) Će me učiš da letam?

Siljan:

Letaweto ti e golem nauk, a i qubov ušte pogolema. Toa bara za vazduhot se da znaeš. Pogledni ja, da rećeme vetruškana, pile drebno. Koga saka vo visina da se kreni vednaš odi nad strnište, livadište okoseno, oti tamu, znae taa, topol vazduh vo kadeli se sobira. A avata vrela, takov narav ima, da strui se nagore. Orlite pak, kartalite, krstašite, beloglavi, gaćeresti, koi da se, na litica će zastanat i čekaat vo gradite vetar da gi buvni, da gi vturini vo visini... Ti velam letaweto ne e na rodan ispredi go, elemija zavrti ja, navivok navivaj go, na krosno naredi go, vo brdila isprovni go, ništi so ništite i istkaj si tenko platno za košula nevestinska...

Rumena:

Ti se znaeš lično ludo kako da si katmen junak, od pri soja što ni ide so letawe, da ni ja dari na zorata vozdiškata- štit pred zloto...

Avram:

Siljane, milo pile, što da rećam, dali da klećam, kolenićam, za da trgneš ti so mene po selana rastureni, da kupime troa emiš. Nekoja kruša kantarka, sliva ošavka, duwa, džuzel duwa, jabolki kiselački, zardelii i kajsii, orez zab što troši, što da bilo, samo neka ima, alaš- veriš da činime...

Siljan:

Avrame, stara tresipolo, koj ovde zapoveda?

Avram:

Ti i nikoj drug.

Siljan:

Koga e taka togaš slušaj i poslušaj: Če go zemeš Spiro, ovoj čerelija ovde, i dvajcata, denk fateni, će trgnete vo otkup. Če go rizaš samo nego, toj ti znae što botee, kaj viree, po zemjava naša. Ako negde za otkupot pari ne stasaat, ili nekoj da prodade ne e kabil, će kažete deka jas ve praćam, moj deka ste prematari... Biva Spiridone?

Spiro:

Povelbata tvoja, znaeš Siljane Kowarčanecu, za mene e kako trn od taban da si mi izvadil... Potfaćaj go paton Avrame da odime da vidime što će spolućime. **(Izleguvaat.)**

Rumena:

Znači će me ućiš da letam?

Siljan:

Devojće lastoviće, Kapetan devojće, numi lafi , muabeti, će te učam kako nema da te učam. Tuku da e samo tebe i site od rodov naš će gi teram da vežbaat, da se veštati vo letawe. Dosta im e, sevdo moja sevdalino, vo orawe da gacaat po kališta, vo vrav gruvawe da goltaat prašiništa i v zemi da se pulat kako od lelejka, se do čamova sandaka, na pleškite sram da nosat, nekoje ruglo neuznajno. Dali od što pleme ni e malubrojno, rascepmano, rasštrkano, ili od što seme ni e pelinovo pa mi gorči pod jazikot, na nepcata skominava rana razvrtuva.

Rumena:

Pravo da ti kažam i mene mi e preku glava da dreždam vo mominska odaja. Eden pušti, dva nafarli, staro paraj novo zapletuvaj, na čevreto od ruvoto tri bulki, božurigi, božjo cveće, deset pati prevezi gi, od što grešam oti samo preku srtot gledam... Ako i mene krila mi napraviš će ti dadam se što će posakaš.

Siljan:

Baš se?

Rumena:

Će ti mesam pita so koprivi, će ti svaram bakrdanik, će opečam dve jarićki i edna erebica, vino će ti puštam komiwarnik, će te kanam doma da mi dojdeš, da večeraš na yvezdena trpeza...

Siljan:

Posle?

Rumena:

Posle Siljane, posle će letame obajcata, će ne primi noćta kako svoi i podigni do plevana svetlikava.

Siljqn:

Koga e taka, togaš će ti stokmam krila baš potaman... Da ti zemam mera?

Rumena:

Zemi, zemi štom si rešil.

Siljan:

(Ja meri so pedi) Vo dolžina sedum pedi... Vo širina kolku moite... Da te potkrenam će moram, za da ti ja setam težinata.

Rumena:

Pravi se što moraš i miluvaš. Potkreni me, potfrli me, na race načekaj me... **(Ja krega. Padaat obajcata. Ležat taka eden vrz drug izvesno vreme, molčejći. Vleguva Krste.)**

Krste:

(Zastanuva nad niv.) Da ne treba pomoš gospon Siljane. Samo kaži ako treba, će ja buturizam od nad tebe...

Siljqn:

Ne ne treba.

Krste:

Ti si znaeš... Tuku avalno si e momičevo će te sločka.

Siljan:

(Stanuva od pod Rumena.) E, ne biraš koga idiš Krste.

Krste:

Od što moram vo zlovreme idqm... Ilje- milje narod se nasobral kaj Stojanka vo meana i te čeka tebe, da ti kaži što go stega, što mu teži, što derdovi beše da go dostasale. Čemer katran vo narodon nataložen, edvam čeka da iskrnsi nekoj kako tebe za da go pročisti crniloto, svetla daga da otvori.

Siljan:

Nosi aber do narodot deka za skoro jas će dojdám, će pristignám. Samo gledaj da go najdeš i Spiro, ako ne se veće so Avrama talnati po selana.

Krste:

Gi presretnav obajcata, koga idev kon navaka, se im kažav, će čekale kaj Stojqñka mi rekoa.

Siljqñ:

Togaš odi. **(Krste izleguva.)**

PETTA SCENA

Vo kafeanata od Stojan. Na masite sedat Donka, Paca, Tašuli, Nomče i ušte eden negov pridružnik, Spiro sedi i predi, Avram se šeta nervozno. Site nešto zboruvaat. Vo kafeanata vladee golem nered. Vleguva Krste.

Krste:

(Vika.) Ja molk! Podzaprete da vi kažam... **(Vrevata prestanuva.)** Eve go Siljqñ kaj ide sose Rumena, moma avalna. Site Siljan će ve isluša i odvet će vi dade kakov vi e trebun. Tuka e i Spiro, vojvodana pročit, od Prilepa grada voinstvena, gerojstvena. Za Avrama što da rečam, go znaete oti e golem gospodin i xambaz ramen što mu nema. Tie se ovde za vam od pripomoš da vi bidat vo sekoja maka i neola, da ve branat od silnite, da ve štitat od besnite... Ja smiri go snao detuleto, neka ne tuku vreska tamu... I patot što će vi go pokažat da go zapatite i da ne prašate koj pat kade vodi, bezbili tie znaat koj patišta se najarni vo ovaa bespatica... Snao detuleto, nemoj pred Siljqña, koga će dojdi, da me reziliš. Potpikni mu nešto v usta, star partal, cicka od pagurče, što i da e... **(Vleguvaat Siljqñ i Rumena. Narodot se voznemiruva. Site odat na kaj niv. Sekoj seka da go dopri Siljqña. Sednuvaat.)**

Avram:

Primiri gi Krste. Eden po eden neka idat, ovde pred Siljana, neka kažat što imaat i gotovo.

Krste:

Molk tamu, ne ste na sred selo, na panađur. Eden po eden doadajte pred čelnicive... Od tebe da počneme babo Donke.

Donka:

(Doada.Na Krste.) Slušaj gale, slušaj pile...

Krste:

Ne mene, nim.

Donka:

Slušaj gale, slušaj pile, pari nemam. Če mi dojde sin mi Projko od jabana za Veligden, majka da ja izraduva. A u majka nitu oka brašno maznik da mu stutka, nešto mevce da zaprži, troa vince da potkupi za da go nagosti so snaata jabanxika, golemxika, golem laur za jadewe. Ete toa gale, navasala nemaštija, gola kama, ni za piper v oči nemam da si turam, da bi oči u majka oslepele. Dve nedeli kaj se štutkav, premisluvav, što da pravam koga dočuv jas za tebe, mi kažaa komšiite: Ima tamu eden Siljqa od Kowari što mi pravi čuda nevideni, mi rekoa, prazna vreća da mu dadeš so eden opul opulija čini i do vrv brašno napolni ja. Samo ednaš od tlanik tavata da ja udri, duri da trepneš penxeviši taa će se prenatrupa... Če te molam, rixba do nebesa, štom si takov, pomogni mi so bel obraz pred Projka da izlezam...

Avram:

Trgni go babištevo Krste, neka ne grači što ne bilo.

Siljan:

Ustupi se Avrame... Spiro zapiši ja vo tefteri, vo gramoti, za da i se dade od toa što će go otkupite.

Donka:

Ja daj mi ja desnicata sinko mandarko, raka da ti celivam, so solzi da ja natopam. **(Mu ja baknuva rakata.)**

Krste:

Dosta beše babo Donke, odi sega i čekaj go zajreto.

Paca:

(Doada.Za raka vodi malo dete.) Kako da vi kažam da ne lažam, sram me jadi, rasparuva... Osum godini detištevo kaj potera i ušte bara da go dojam. Savezden kako ždrebule, besno

mule okolu mene potskoknuva, vreska, da se čue devet maala i na cicka mi se besi... Edno toa, drugo se što pravi v gaći pravi, tamu šora, tamu i se pogani. Race mi kapnaa od perewe. Ne će možam da dodržam će go frlam na bunište...

Avram:

(Na deteto.) Slušaj vamu štrblo eden, da ne čujam ušte ednaš od majka ti, majčička ti, da si baral da te doi, ne e taa krava molznica, nedaj bože biolica. A ako razberam deka v gaći si se posral, zdravo drži mu se, sudni maki ne ti ginat. Ne gledaj me taka zinat oti...

Siljan:

Ne taka Avrame... **(Go krega deteto.)** Detence vretence, dete golomeše, junačište od Kalište, ti ne si partalište što mi piskaš za cicawe, što mi močaš devet rala gaći i vo niv se berbatiš... Spiro podzemi go celiot živa voda me napravi... **(Spiro go zema.)**

Avram:

Vide sega što ti stori. More podaj mi go mene, vednaš će mu ja seknam močkata.

Rumena:

Jas će te podzabrišam, od močkata isčistam. **(Go briši.)** Tu, tu, celiot si voden... **(Go udara deteto.)** Što napravi izrod eden.

Spiro:

(I go dava deteto na Paca.) Odi snao duri ti e zdravo detulevo. Kaj Avrama nema milost, ako go potfati će go xigerosa, a i kaj ova ko što gledaš. **(Paca zaminuva.)**

Krste:

(Na Tašuli.) Ajde sega ti tamu.

Tašuli:

(Doda.) Jas sum Tašuli od Krušovo. Po narodnost sum vlaf, po vera pravoveren, po ubeždenie se najubavo, po zanaet kalajxija. Dojdov ovde da se žalam i daviya da krevam na mojot prv komšija i do skoro pobratim, Naće. Po narodnost ne se znae, po vera ništoverec, po ubeždenie se najlošo, a po zanaet vampir. Ete toj Naće, da bi naknal ta puknal, od pred tri meseci se povampiri. Za životta, od zdrav- prav, vampir stana. Posle počna da zulumi po Kruševo, da mu ja puka

žolčkata na kruševčani koj od niv će se najde na polnoćum nadvor i drugo. Mene, kako na pobratim, najlošoto mi go pravi, za od sram v zemi, pred narodon vlaški, da propadnam. Se nasrčil, na nedela vreme, tolosumon nizaeden, da ja gazi Tašulica, vernata mi quba. Nitu mesto bira, nitu vreme znae. Če ja sretne na gumewe, prčon kaj go popasuva, tamu čini istegnija, ili Bela češma, bela voda kaj zafača, taka troa napupena, sred vidna kvečerina i odnazad, kradeškum čini potfati ja... Vo korija koga odi po borina, vo komšii na posedok, na popredok, vo dolišta, niz maglišta, na snegovi, po bregovi, ama segde, što da velam drugo... Nejse, nea Tašulica, od pred skoro ja prekrši, ja dotroši i ja arnisa. Togaš pomislivme, so vernata mi quba: spasot dojde, rajat će se tera vekov skudoleben... Samo ne bi čas Naće, vampiron nenasiten, na devojšeto, najmaloto, se prestroi. Segar nego go kusuri, zavalija. Ne će možam momičeno da si go omažam, će mi zasedni doma, oti koj zema moma od vampira otkroena?

Spiro:

Nikoj.

Tašuli:

Zatoa dojdov pri tebe Siljane pravedniku, spasitelu, čare da ni najdeš za kurtul od Naćeta.

Siljgn:

Piši Spiro: Da se pratat luđe, naši luđe, vo Krušovo da mu dadat muvlet na Naćeta, muvlet od tri dena, da se vrati vo čovečka oblika i po tabiet i po svojata lika.

Avram:

I dajak da mu se trgni.

Tašuli:

Ete i toa, toa, neka vidi vampiron oti i nie si imame koj da ne brani, nie vlasite, kucovlasite, karavlasite, aromanite i cincarite... Ne ostanuvam jas pokuso, na arnoto so arno će vi vratam. Če teram golem adit- prop niz Krušovo za site Krušovčani beričetot vam na otkup da vi go dadat. Nešto otkup, nešto bam- badijala. **(Izleguva.)**

Krste:

Drugi, ima ili nema? Vie tamu što čekate? Karta vino da donesam, gurabii, grst pilav, za kalezba da vi udrum? Ako imate nešto da kažete, kažuvajte. Siljan, Spiro, a i Avram

nemaat vreme za tratewe, niv državni raboti gi čekaat. (**Nomče doada pred Siljan. Molči.**) Lavni de.

Nomče:

Neka si sjodvat drugive, re. Za nasamo et lafewevo.

Siljan:

Neka si odat Krste.

Krste:

Ajde site nadvor. (**Ludeto popoleka zaminuvaat.**) Ti bre murdar što me gledaš, trgaj pračka. Ajde snao, ne vlečkaj se kako včepena.

Nomče:

(**Na drugiot.**) Zanesi go sundukot, re. (**Drugiot go donesuva sandakot so jabolka i go ostava na masata. Se povlekuva.**) Ova et eden sanduk so abolkca, što jonatan, što delišes što vi go pračaat Oriđani od Lihnidos, grada pročuta, re, za golem pozdrav i mašala. (**Ja simnuva torbata što ja nosi preku ramo.**)Vo vreštava imam ribi, sedum oka bile, vazla. Ribi mi se potsušeni, potsoleni, zatoa ribi ne set rasipani, zasmrdeni, re. Za vas mi se poprateni od Struga grada krepitelna, što mi krepit granicine, što mi delit nevernago od vernago, sečenago od zdravago, re, za da ne se site sosečime, parčosome. Ezerono v krvoj da plivnit Drimon mesa qutski da mi nosit i po nekoe srce, karpuzesto, od geroja, zgora.

Siljan:

Golemo fala do Ohriđani i Stružani će nosiš... Spiro trgni gi nastrana i poposle razdeli gi po narodon... Tuku što maka ve natera od ezero dovde da dojdete?

Nomče:

Makata et od golema, pogolema, re...

Avram:

E kaži što et, re.

Nomče:

I ti si brače Oriđanec, što mi zborviš po oritski?

Avram:

Ne sum, samo mana imam da ja močaš...

Nomče:

(Na drugiot.) Ja podaj go elametot. **(Drugiot nosi svitok hartija. Nomče ja zema i mu ja podava na Siljan.)**Ja pročitaj.

Siljan:
(Čita.) Što e ova?

Nomče:
Ete puliš.

Siljan:
Dovde ste jas doterale?

Nomče:
I potaka, re.

Siljan:
Na pročitaj Spiridone.

Spiro:
(Čita.) Cuk, cuk, cuk, mnogu ste ja zakaškale.

Nomče:
Ne nie, tie.

Siljan:
Koi se tie?

Nomče :

Tie, re. Bašibozukot bivši, prvencite i golemcite, što se krevet na golemo i se buset v grdi, re. Ni velet deka v gaz ne sme možele da se dupnime da ne set tie za da ni kažet kako treba, so koj prst e najarno, re...

Siljan:

Nabroj mi gi.

Nomče:

Eve vake: Napred odit, oro vodit Razme Krluškata, opak čoek i zborlest, nečare, prazna valavica. Pred nedela dena toj Razme, do činaron što ni padna, dotrkalal edna kaca, ja prejalil i i se opnal odozgora, re, za od visoko da počnet da lafit. Se razdral kolku grklan go držit za da se čue do kreposna od cara Samoila što et. Vo lafot vaka reedit: Oridani plitkoumi, lekoverni, čujte i počujte: Ima tamu eden Siljan od Kowari, selo malo kolku lepeška kowska, koj vetuva brda i dolini, carcki palati za tašewe, re, i udopstviija drugi nevideni. Što vetuva pari nebroeni, azno ne trgano za vašiot emiš i zarzavat, pa makar i skapan da et. Laže Siljan, laže kako skinat za da ve pridobie da se začlenite vo negovata zadruga. Da stanete zadrugari, drugari i gospoda, podueni so čosteci i gamašni...

Avram:

Dosta!

Siljan:

Ostavi go neka se doistiši, lavot dozavrši. Kažuvaj ponataka.

Nomče:

Vtoriot do nego faten, kako mene Nomče go vikeet, da bi ime mu se sotrelo. Toj e golem podlec i pečatar što pečatit letci i knixiwa, za da gi delit po Orida. Vo letcite pišuvet: Ima tamu eden Siljan so tajfata, toj et od Kowari, selo malo kolku lepeška kowska, što gi skubet štrkovite i si pravet krila za da leta, da doleta gorna zemja, bilo i potaka za da gledat najdaleku, za da vidit što ne čeka. Ama pusto, a će podletnit, će se ponakrenit, čini bapni odozgora...

Siljan:

Dosta! (**Udira po masata.**) Dosta koga rekov, dostaga da ti padni. Spiro zatni mu ja.

Spiro:

(**Ja ostava urkata. Odi do Nomče.**) Zaklopi ja klopoteškata neka ne klokoti što ne bilo.

Avram:

(**Na Nomče.**) Slušaj vamu: Segaj vie dvajca pravo vo oritsko će pojdete, re. A koga tamu će stasate, će napišete golem ferman i vo nego na site što će lafet, il pomislet, nešto lošo za našava zadruga so opšt dajak će im pripretite. Dajak do poser. More ako treba i glavata od ramena, re, jasno? Trgajte što čekate.

Nomče:

(**Izleguvajći na drugiot.**) Ovoj mora da et Oridanec, ama ne et baš od gradot, od selata et. (**Izleguvaat.**)

Rumena:

(**Po pauza**) Toa ni e vo naravot, štom će slezi nekoj kako Siljan, ličen i nebričen, mlad i madar i svetlikav pod dreite, vednaš će se očapat zlobni usti od loši luđe...

Siljan:

Da odime za deneska dosta beše. (**Stanuva**)

Rumena:

(**Stanuva.**) Da dojdam jas so tebe?

Siljan:

Ti so mene, jas so tebe.

Avram:

A nie?

Siljan:

Vie koj kaj saka. (**Izleguvaat so Rumena.**)

Avram:

(**Na Spiro.**) Da trgneme vo otkup Spiridone, dosta beše odlagawe.

Spiro:

Ne večerva, mrak e veće. Utre rano stegaj mu se. Segaj odi, da posedam da popredam, crn konec da istegnjam. (**Avram izleguva.**)

Krste:

(Doda do Spiro. Se gledaat.) Ne me poznaváš?

Spiro:

Ne kardáš.

Krste:

Si me izumil znači. Jas sum Krste, onoj isti ot koj ti držeše straža pred anot od Blaguna anxikata, koga ti i Đorđija Lažot se gotvevte na Sulejmana do ak da mu dojdete.

Spiro:

Ti si Krste? Ja majkata, ti si... Daj mi da te gušnam... **(Se gušnuvaat.)** Si se izmenil, si ostarel, a i nogata što ja vlečkaš? Kaži sega ti kaj beše, što so tebe stana vo vekov izminat?

Krste:

Oh, Spiro mnogu godiwe se natrupaa od togaš... Kolku ima? ... Stuedna, taka stuedna, sega sto vtorata ja terame...

Spiro:

(Vika.) Stojane, ej Stojane!... Da šmrkneme po edna, posle se će mi kažeš...

Stojan:

(Doda.) Po eden prepek da vi donesam?

Spiro:

More čokan, da ne rastrčuvaš nasekoe. **(Stojan izleguva.)** Što stana so tebe otkako go zadavi Sulejman Đorđija?

Krste:

Se vrativ nazad, vo anot od Blaguna. Prvo i bev izmećar, posle se zedovme so Blaguna...

Spiro:

Se oženi so Blaguna? Vidi vidi, tašaklija, meraklija...

Krste:

Na grevot zgora Spiridone... Po nekoj mesec, otkako go ubija Đorđija, od golema qubov kon nego Blaguna se izmatufi. Sevezden se snovaše niz anot i ofkaše, prsti kršeše, kosi korneše... Toa beše sakawe za prikaz, a samo ednaš go vide. I otkako ja zedov, isto si prodolži. Vo tie dve godini, što bevme zaedno, dva- tri pati ako legna so mene, i toa taka, od

belja, od što mnogu navaluvav... Nadokraja ja snema, zina zemja ta ja goltna, što li?...

Stojan:

(Nosi rakija.) I troa sirence, mariovsko, vi naseckav, da meznite oti ste mnogu arni luđe. **(Izleguva.)**

Krste:

Go držev anot od Blaguna ušte desetina godini i mošne arno mi beše, se duri edna noć Sulejman Kačakot, besnono kuče, ne mi go zapali. Izgleda se seti majčinion, ili mu kaža nekoj, deka tuka se kroeše zagovorot protiv nego. Trčaše so manliherata otkočena naokolu i vardeše da ne bi nekoj da frli voda... Ajde da mucnime po edna. **(Pijat.)**

Spiro:

I?

Krste:

Se vrativ vo Bonče, kaj dedo mi Bozge, momok da mu bidam. Stanav gojdar i svetot, selanite, počnaa da si igraat šengule-šej so mene, drndupka. Me vikaa Krste Vostanikot, oti so tebe Spiro vostanie će sme krevale, i koj kako će stasaše me yivkaše za da go prefatelo moeto junaštvo... Koga će se setam na toj sram mi ide da si poplačam...

Spiro:

Gajret Krste, gajret kardáš, za eden gaz se plačelo. **(Pijat.)**
Ušte si go teraš rakičevo?

Krste:

Ami kako će dokrepev vo Bonče pečeaset godini, a stalno rana odnazad?

Spiro:

Tuku što veliš.

Krste:

A ti Spiro, što stana so tebe?

Spiro:

Batali me mene kardáš.

Krste:

Kaži de, kaj se vdena ta što cel vek te nemaše?

Spiro:

Se zasolniv vo selana Maleševski, podaleku od Prilep, od Sulejmana... Ostavi Krste golema e mojata...

Krste:

Ne tuku se nečkaj.

Spiro:

Nema da mi se drapaš?

Krste:

Kako biduvalo tebe da ti se drapam, kaj me liči?

Spiro:

Se prepraviv vo žena... Se izbrikov, žensko ruvo si nataknav, dram belilo, dram crvilo, so šamija se zabradiv isto kako za Pročka.

Krste:

Lele Spiro što zboruvaš?

Spiro:

Toa ti e... pusti strav što ne pravi.

Krste:

I?

Spiro:

Što i? Pečeeset godini se smucav po Maleševijana i predev za pari. Od togaš mi e vlezena ovaa pusta krasta, da ne možam da prestanam da predam.

Krste:

Vaka stasit, žmaž četvoren, mora da si bil lična moma, maška izgora.

Spiro:

Ete tuka go pogodi... Dva- tri pati vo golem zort se najdov. Da ne bev brz na noga, kako znaeš, će mi go zemea dandilot, će me siluvaa. Ednaš pak, kardaš, od što se najdov vo nebrano morav i da se otkrijam...

Krste:

Aman zaman što te snašlo?

Spiro:

Imaše eden kauri- đuptin, Vevkija, edno mažište, dva čeporoci nad mene. Maska so drva tovarena na pleći ja krevaše. Ete toj takov merak mi beše frlil što derman nemav, sade mi se prikraduvaše, de odnapred, de odnazad... Ednaš taka, vo edna smračka, na eden potok rešiv noze da se izmijam, što ne mi e baš vo običaj. Arno toa samo što toj, kauri- đuptinot, pustinana, da ti bidi vo vo blizina i štom gi videl moite runtavi noze, oti najmnogu na takvi se srčel, ne dodržal, i vednaš od nedopica me buturisa... Počnavme da se borime, da se valkame kraj potokot, bre drž, bre ne daj, ama so mečka se borelo, koga me fati so račištata kako vo mengeme, more, si rekov mi otide nevinosta... I togaš, taka pod nego, otkako me iznašlapa so rilkite po vrat, po obrazi i v usta, mu rekov: Čekaj Vevki, ličen Vevki, sama će ti se soblečam... Me ostavi i jas se soblekov ugul gol. Koga me vide, što će vidi Krste, kardaš, plašil, ete toa. Se stapisa kutričkiot, posle pisna neoti oko mu vadat i ja prsna da bega... Ottogaš veće nikoj ne go vide Vevkija- kauri đuptinot... (Pijat.)

Krste:

Što ne si se udomi?

Spiro:

Što?

Krste:

Da se omažeše. Da najdeše lika sproti tebe i da si se udomeše, da se skrasede na edno mesto...

Spiro:

Slušaj Krste, ne tuku se šotaj so mene oti ako ti ja včerisam edna...

Krste:

De bre Spiro, za tvoe dobro ti velam. Da najdeše nekoj postaričok, nekoj doklinkan, komu ne mu teknuva, i da si svieše gnezdo, svoje ognište...

Spiro:

Če ti ja vozlam edna...

Krste:

Ušte čudta ne ja meni, za se se lutiš. I togaš vo anot na Blaguna, koga ti kažav deka magareto od Riste amutčijata ti go kleca kobilčeto, i togaš isto mi reče: Ako ti ja vozlam edna. Barem muabetite meni gi majkata, sto godini pominaa i ti istoto, pa istoto.

Spiro:

Turi po edna i ne tuku baboti... **(Mu tura. Pijat.)** Ajde da si ja zapeeme onaa so Đordija, mažot redok i junakot neviden što si ja peevme. **(Pejat.)**

Krste:

Me rasplaka da videl Gospod. Mnogu taga se nataloži niz vekov minat Spiridone, brate.

Spiro:

Taka e Krste, sešto pregrmevme, istizanija sevozmožni ni protanija po plečive. Taman od edno rajatisaj se, drugo čini sklešti te. Ednaš pred Sulejman xemen fati, drug pat od Vevkija, kauri đuptinot gazot spasuvaj go.

Krste:

Belki sega se si dumam, će ni trgne nakaj arno životecov.

Spiro:

Nebroeno kardáš, samo nadežta ja spasuvame. Samo taa bela zarezka niz dušata izdlabena.

Krste:

Ovaj Siljan strosan mi se čini.

Spiro:

Mnogu prpa, potskoknuva, podletnuva i se kočoperi. Ijle-milje sum gi videl takvi i site završuvaat ja li vo zandani, ja li isplukani od narodot.

Krste:

So ovega ne će bide taka.

Spiro:

Što ti se čudam na umot. Zarem ne gledaš, celiot e otkroen od što saka da leta. Ako bilo lesno letaweto narodecov naš, se do eden će se vivneše do rezeto nebesko, će ja odmandaleše bistrinata modra i će zaboraveše na gajlinata zemni.

Krste:

Togaš što so trgnal ti so nego?

Spiro:

Zini da ti kažam.

Krste:

Ako, kaži mene me poznaváš.

Spiro:

Nešto da ušicaram, nešto sitno, a i za da se vratam nazad, među mažite.

Krste:

Samo toa?

Spiro:

More da mi ja zemeš glavava pa da mi ja udaraš od yid, od yid se duri raka ne ti kapne, glavava ne mi pukne... Jas Spiro Crne, komarxija i bekrija, ašlak i murdar, pročit po gerojstvo i vo pesni opean, poznata Maleševska krasavica, da ispadnam takva skapanica...

Krste:

De bre, de bre, što te spopadna?

Spiro:

Za xabe mu ja prodadov vodata.

Krste:

Što si prodal?

Spiro:

Eden okanik petočna voda... Pred dve- tri godini vo Rostuše predev kaj edno skvrčeno babište, edno volnište ostro kako od pci striženo, od krmak bričeno. Dve nedeli maka mačev. Nejse. Koga dojde za plačawe babata, bapki da ja nababarat, mi veli: Pari nemam snao tuku zemi ja vodava Petočna oti e voda čudotvorna. Od se leči i želanija sekakvi ispolnuva. Ako imaš negde trtki, bradavici, struma, bapka pod lažička, ili si gnojosa, rasalena među nozete, samo malku namačkaj se od nea i kako so raka odneseno pominuva. Ako pak nekoj sakaš da te zamiluva, v skutoj da ti padni, vo postela da ti se optuči, od nea ti napij se. Nemoj fazla od dve goltki da pieš, ako fazla se napieš site maži po tebe će daldisaat. Taka reče vaperkata, a jas što da pravam ja zedov vodata i se duri ne go sretnav Siljan, ne znam zošto, ja tengarev so mene bez da ja probam.

Krste:

Nemu mu ja prodade?

Spiro:

Nemu.

Krste:

I?

Spiro:

I što tuku ikaš, zar ne gledaš... Se iznapi od vodišteto, ne dve goltki tuku polovina oka i na časot narodot trгна po nego. Od togaš kade će se pojaveše, kako pred ikona site ničkum pađaa i krst klavaa... Što da ti kažuvam koga i sam znaeš, koga i tebe te ima šašardisano.

Krste:

Ti seči umot?

Spiro:

Togaš što majka baraš so nego.

Krste:

Za da se spasam od yivkaweto... Segа što premisluvaš?

Spiro:

Će mu ja ukrademe vodata, nema drugo, golema para leži vo nea. Mnogumina znam koi se alčni na qubovta narodna i doverieto negovo. Na dramoj ċe ja prodavame, eden dram dva altani, a i troa ċe ja razladime za da naima.

Krste:

Pravi kako što ti seči sorċeto, samo mene ne mešaj me.

Spiro:

Kaj sum možel bez tebe?

Krste:

Mene za aramija, dudulija, ne me biva.

Spiro:

Samo jas znam kolku zelnici od po furni imaš zdipleno, što vino od po vizbi, grnci, klopotarci, đumċiwa, kotliwa i aranii od po tavani... Tuku slušaj se mi e izdumano: Štom ċe go prodademe vodišteto so parite ċe kupime ċiflik Josifovo. Golem ċiflik so opul što ne se zagraduva. Će sadime ran zarzavat i pċenica belica. Ajle đupci za argati ċe kaparime za da može nie, na međa na struneno velence, da se istašime. Taka naurez nastameneti se najubavo da krkame i luto rakiċe da si terame. Će zememe i tri-ċetiri alajki za da ne tinkaat i tetošat i nema kavga da faċame koj koja ċe ja grbaċi. Kavga jok.

Krste:

Kaj ja krie?

Spiro:

Među noze.

Krste:

Znači zatoa e podujan vo bečvine, jas pak mislev deka vodačot ni e obdaren... Kako će mu ja ukrademe?... Ne gledaj vo mene jas tamu raka ne puštam. Kako što sum baksuz, vmesto srčata nešto drugo će zaxabaram.

Spiro:

Po tri dni će odi vo akčilnicata "Crna guska" na dogovor. SoAvrama i so drugi, poqaci će odbirale, što poqaci, što askeri, buqubaši i subaši, muljazimi, martolozi i se takvi nekoj za da im ja branat zadrugata... Ete tamu koga v kenev će pojdi, će mu ja lapneme Petočnata voda.

Krste:

Ami ako ne go spotera?

Spiro:

Će mu podmetnam protoka za da go spotera... **(Tura rakija.)** Zdrami se. **(Pijat.)**

ŠESTA SCENA

Vo istiot prostor od tretata scena. Mostot e završen. Na sredina stojat obeseni dve te krila. Vleguva Siljan i nosi drugi dve krila. Ja bara Rumena.

Siljan:

(Vika) Rumena! Rumena!... Ja nema...Vidi belja... Će dojdi, jas imam podraneto, rano si stanato ej gidi, gidi, od što srce ne zaspiva koga e vreme za qubewe, koga e doba za letawe. Do dva dena dični krila sum pravelo, nitu lebec sum jadelo, nitu voda sum pielo, samo mome da izraduvam. Mome lično od što drugo nevideno, vo stavata aršin dolga, dva široka, obla, jadra, nadročena, ja će prsni, jali nema. Vo liceto božično kravajče, carevna pogača, polna mesečina. Obrazite, pak, dinče bademče, rumena izgora, maška nesonica. Da si junak nad junaka, kremen kamen vo gradite, da ne si

među mažite, pak će dojdeš da ja grabiš. Če zategneš strmenite, od sedloto remenite, će naostriš mamuzite, će se fatiš za dizgini i će go bodniš atot po mometo. Če go kačiš na kowskine sapi, će go opfatiš preku tenka polovina, ako raka do polu ti stasa, i će go nosiš srede gora zelena, tamu kade nikoj nema da te vidi, nitu vidi, ni počudi. Če odberiš dve visoki buki, među buki belana čadora, pod čadora će si legniš so mometo. Duri mome ti će obgrluvaš, će go guškaš, a će paziš da ne go zagušiš, vaše duši dve piliwa golištarčiwa prestoreni će letkaat nad gorata, da se sretnat so zorata...

Rumena:

(Vleguva.) Dojdov.

Siljqa:

(Se štreknuva.) Dojde?

Rumena:

Dojdov.

Siljan:

Koga dojde?

Rumena:

Eve sega.

Siljan:

Jas te čekav.

Rumena:

Dolgo?

Siljan:

Ne znam... Koga ti ne dođaš vreme, pusto vreme, ne prođa. Den godina mi se čini, a nedela život cela.

Rumena:

Navistina?

Siljqa:

Ne naučiv jas da lažam, dal me prašaš pravinata će ja kažam.

Rumena:

I jas isto.

Siljan:

Od Božina mi e toa, od tatka mi vo nasiet, a nemu od tatko mu i se taka, ponataka, cela loza bez mamewe dotraela.

Rumena:

I moite takvi bile.

Siljan:

Znam.

Rumena:

Znaeš?

Siljan:

Koga prv pat ovde se pojavi, rumenilo na istoka, koga tvojot opul me pogali, vo migot, so ništo nesporedliv, se za tebe uznava: Deko si bila orodena so trevite, so vodite gregorlivi, na utroto naložnica, na neboto milosnica...

Rumena:

Ovie krila za mene gi napravi?

Siljan:

Za tebe.

Rumena:

Može da gi probam?

Siljan:

Tvoi se.

Rumena:

(Gi zema kriljata) Pomogni mi krila da si oblečam.

Siljan:

(I pomaga. Racete ne i vleguvaat vo otvorite.) Vidi sega, tvojta raka, bela raka, v krilo ne vleguva.

Rumena:

Tesno si go skroil xanam rakavčeto.

Siljan:

Ami taka koga mera ne zedov od tvojte miški, obli miški, od što sram golem me potfati.

Rumena:

Sram da nemaš ti od mene, srameweto ti e moja dika i odlika, jas sum dejče sramežljivo što guvee ko guguče, što oči mu kapat koga so tvoite će se sretnat... **(Gi kreva racete.)** Mera možeš sega da mi zemiš, da ne grešiš ušte ednaš... Ne nečkaj se, ne dumaj se, ne e strašno. Terzijana kako meri: de odnapred, de odnazad, preku miški, pod pazuvi, vo nedrata, na bedrata endezeto čini sprugni go.

Siljan:

Koga taka veliš... **(Vadi santimetar i i gi meri nadlakticite.)**

Rumena:

Samo tolku?

Siljan:

Tolku.

Rumena:

Ti sekade premeri me, da ne si janglaš vo merata.

Siljan:

Arno veliš. **(Ja premeruva.)**

Rumena:

Ja daj mi go vitono endeze i jas mera da ti zemam.

Siljan:

Zošto?

Rumena:

Ti mene krila mi praviš, a jas sakam tebe, za da se otfitime, fermele da ti spletam, volneno kusale ili xamadan. **(I go dava santimetarot.Go meri.)** Ama si širok vo gradive ti junački, tri misirki, dve kokoški mesto ima da nasadiš za da kvačat... Samo što si troa posen, rebra što mi ti se brojat... Podrasčekori se.

Siljan:

Zošto?

Rumena:

I tamu da te izmeram.

Siljan:

Za fermele mera zemaš među noze?

Rumena:

Ako ne znam do kade si cepen, kako će znam kolku dolgo da go puštam fermeleto ili drugo?... **(Siljan se rasčekoruva. Mu zema mera među noze. Vresnuva.)** Lele, lele jas sirota, siromaška i uboga, što si v raka zaxabariv, kamen tvrdo i debelo ko od tele piska... Zdivot mi go pukna...

Siljan:

Nemoj lično ne plaši se, će ti letne dušičeto... Ne e toa ti što misliš.

Rumena:

Tuku što e?

Siljan:

Šiše polkilniče, malo damaxanče.

Rumena:

Među noze šiše nosiš?

Siljan:

Vo nego čuvam voda lekovita, Petočna voda, boleštiwe da mi leči, od uroci da me pazi. Mi ja dade Spiro Crne, za pari se trampivme...

Rumena:

Znači taka, badijala sum se mlada prepalila, izgubila. Eh da ne sum od majka glasovita, što glas ja bie, deka znae tri serdari se odbrani, pred večera da večeraat, da gi kapne i kaldisa, da ne možat celo zimo kuvet da si zemat, sega će si bev među lepine anđeli od što srce će mi zastaneše... Među noze srča da se nosi, kaj se čulo?

Siljan:

Moram tamu da ja krijam, da ne nekoj ja dofati, oti mi e voda dragocena i za letawe mi pomaga.

Rumena:

Za letawe?

Siljan:

Pred da letam činam malku lizni, pet- šest kapki, samo tolku. Ako fazla se napijam može da go bide nikogaš da ne se vratam, da nemožam da sletam, da ostanam sade gore zakovan za neboto.

Rumena:

Če mi dadeš i mene da liznam?

Siljan:

Koga krilava će gi napravam da ti bidat potaman, togaš će ti dadam. **(Go vadi šišeto.)** Segaj jas će pivnam. **(Pivnuva.)**

Rumena:

Daj mi malku, kolku da mu ja setam sladinata... Daj mi ne teraj me da te molam.

Siljan:

(I go podava šišeto.) Samo malku. **(Rumena pie.Siljan i go zema šišeto.)** Ej pretera.

Rumena:

(Počnuva da mafta so racete kako da leta.) Lele radost, lele radost pregolema i bez krila će odletam... Gotovo e, letnav... Arno majka mi veleše: ima ćerko eden marifet, eden kalauz, so kogo bez od postela da se pomestiš, koga sakaš će izletaš.

Siljan:

Segaj jas će letam. Če se kačam na moston koj, vrlite majstori, za mene go krenaa, i će otplovam po vazduhon. **(Giklava krilata)** Dojde časot. **(Se kačuva na mostot.)**

Rumena:

(Prestanuva da mafta so racete. Gleda vo nego.) Letni Siljane, letni, ne čipči se namćor po međite. Ti znaeš se za oblacite, za modrata krv vrz snegot. Očite ti dva pisoci, od pticite kowarski, dve morni premisli, a samo edna smrt, letaweto. Letni Siljqne, letni.

Siljan:

(Se zatrčuva po mostot i letnuva.) Letam... Lele Božine tatko, letaaam... **(Uspeva da leta nekolku metri, a potoa pada.)**

Rumena:

(Vika preplašeno.) Siljane! Siljqne! **(Trča zad sufitite, kade što e padnat Siljan. Go vleči.)** Ne umiraj sega, sega koga letna. Ne odi si štom te najdov, popričekaj da letneme barem ednaš obajcata...

Siljan:

Ne sum mrtov, ama može da bidam ako prodolžiš da me vlečkaš.

Rumena:

(Go gušnuva.) Ne si mrtov? Od besmrten što si, ne si mrtov.

Siljan:

Ne stegaj me, se me boli. Rebra mi se naprsnati, butni koski vo iverki, a plećite otkroeni...

Rumena:

Ne te stegam, te miluvam, pogaluvam.

Siljan:

Ne pravi go nitu toa, batali me... Odi baraj nekoj da pomogne da me odnesete dokaj Evda, babišteno bezzabo.

Rumena:

Sama će te odnesam...

Smile:

(Vleguva.) Koj ja spomna Evda ili samo taka mi se naču... **(Odi do Siljan.)** Ti ja spomna... Mora da si ti... Pak si padnal, param parče si se storil. Ako, ako će te prisobere Evda. Tuku ovoj pat za sebakot xezata pogolema će da bide. Ne veruvam deka so pol oka samo će pomineš.

Siljan:

Će i dadam kolku će pobara.

Smile:

Takov mi te sakam... Ajde snao da go odneseme.

Rumena:

Ostavi go sama će go nosam.

Smile:

Ne erbapi se žiti zdravje, tuku krevaj. **(Go krevaat i go iznesuvaat.)**

SEDMA SCENA

Prostrana klozetska prostorija so nekolku kabini i ušte tolku pisoari. Vleguva Spiro.

Spiro:

Krste, o Krste, tuka si kardáš... O bre Krste, javi se... **(Gi otvora vratite od kabinite.)** Krste, a bre Krste... **(Ja otvora vratata od kabinata vo koja e Krste.)** Što ne gukneš, majkata?

Krste:

Kako da guknam koga ti mi reče da si traam?

Spiro:

Drug ako te bara da si ćutiš, ne jas koga te vikam.

Krste:

Ami ako ne si sam?

Spiro:

Do tolku ne sum izvetrean.

Krste:

Umot tenka linxa, brgu- brgu sol se pravi.

Spiro:

Ja?

Krste:

Karsta mi.

Spiro:

Poprestani so majtapot da ne silno me nagneviš, pa da ti ja vozlam edna i zalepam kako cufka, ete tuka vo alevo... Slušaj vamu: Izutrina na Siljana mu kupiv mleko samokiš i pastrmajlija. Vo mlekoto, dve čamčina od sto grama, protoka mu doturiv. Za sigurno će go protera. Ti na štrek da mi bideš, a dojdam jas so nego, vednaš da go nalegnime. Razbra?

Krste:

Razbrav... Da ne me baraše Avram?

Spiro:

Što će mu si?

Krste:

Straža da mu držam.

Spiro:

Duri bevme so Avrama, vo otkup po selana, toj kandisa cela četa kršni momci za stražari. Se do eden mi se gerojstveni i na pivce meraklii. Ne se sakaldisuvaj, ti na Avram ne mu trebaš.

Krste:

Da ne imaš štipka.

Spiro:

Što ihtiza?

Krste:

Da go zatnam nosov, ovde ne da smrdi tuku v rebra mava...

Spiro:

Stegaj zabi, i pološo si pregrmil, za smrdea kolaj biva... Otidov.

Smile:

(Vleguva peejci.) Ne sedi Xemo , raspašan Xemo... **(Se sudiraat so Spiro.)** Ne bufkaj se, ne turkaj se, ne mi patot poprečuvaj, ne me mene ti sprečuvaj da stasam kaj nameriv... **(Go prepoznav.)** Ti si Spiro, ti si brate, tokmu tebe sum te baral. Si mi došol kako grnče na poklopče, kako kosa vo donče, kako rosa na legalo...

Spiro:

Što te maka prikležtilo Smile, moja prva pobratima?

Smile:

Jaze će ti dadam eden sto dram runska volna, ti da mi ispredeš tenkion jastok, za da si istkaam trista lakti platno. So Evda, baba Evda čudotvorka, seto platno potrošivme za da Siljḡḡ povijame, od što beše vo parčiwa, zavalija. Seg a platno nema ni za rana od naspičok.

Spiro:

Aj za jatok kolaj biva...

Smile:

Tuf, tuf, će mi pukne babulevo... (Ja otvora kabinata vo koja e Krste. Ne go zabeležuva. Spiro izleguva.)

Krste:

Aman bre, živa voda me napravi.

Smile:

Ami što si se tuka zlatno nastamenil... Gledaj sega me preseče, ne domočan će lidqm ponataka...

Krste:

Tu bre narod, tersene narod i koga moča, moča ćorlemečki. Kako nikoj od oko strana da ne drži. Trgnete gi pajvanite ednaš, pcojso vaš!

Smile:

Aj ti koj si što si tolku pis na usta.

Krste:

Ne kažuvam.

Smile:

Da ne misliš će mi pukne ćirišnikov od što sakam ime tvoe da razberam? Samo mi e da ne si luti arnautin ili turće, prgavo turće, na kruvče, krivo kruvče.

Krste:

Ne sum.

Smile:

Togaš mora da si makedonče što mi nosi struneni bečvi na golo i ćosele opinci na boso. Što mi gleda pravo v sonce i solza što ne pušta za da ne vidat dušmanite oti netepan plači.

Krste:

Takov sum.

Smile:

I jas sum takov, bile nešto zgora, oti sum jak na raka i od luta boja se odbiram... **(Vleguvaat Avram i Stojan.)** Avrame premataru prepreden, i tebe mi te pritegnalo kenev da mi baraš?

Avram:

Ja gledaj si gi Smile, kršibarde nizaedno, svoite jadovi, mene ne me čepkaj.

Smile:

Tuku arno veliš da ja fačam vratana, oti ako nešto mi prerečiš, za čas me pesosaš, će moram ovde mrša da te storam. **(Izleguva peeji: Ne sedi Xemo...)**

Avram:

Zošto ne si na straža Krste?

Krste:

Gospon Avrame, dojdov nabrzina da se olesnam.

Avram:

Odi sega. **(Krste izleguva.)** Kaj će se priplatiš Stojane?

Stojqn:

Ne znam.

Avram:

Će možiš onde gore da se ispentrajš?

Stojan:

Ne će čini tamu.

Avram:

Zošto?

Stojan:

Vednaš će me vidat.

Avram:

Od kade znaeš?

Stojqn:

Čovek koga moča samo nagore gleda. Bezbili za gospoda da pomoli da mu prosti od što nedoličnost čini.

Avram:

Čunki e taka, vlezi ovde. **(Mu ja otvora vratata od prvata kabina.)** Zakluči se. Imaš plajvaz i knjiga?

Stojan:

Imam.

Avram:

Se da si zapišal, od zbor do zbor, ovde što će se kaže. Najgolemite spletke i primki, da si znaeš, v ale se gotvat. Jasno?

Stojan:

Jasno... Imaš štipka?

Avram:

Što da imam?

Stojan:

Štipka.

Avram:

Što će ti e?

Stojan:

Da go zatnam nosov, ovde ne da smrdi, ami kosi korni.

Avram:

Če dodržiš, te znam jas tebe, ne si za frlawe. Otidov. **(Izleguva. Po kratko vleguva Krste i se zaključuva vo edna od kabinite. Po nego vleguvaat Trifun i Sekula.)**

Sekula:

Da izvidam?

Trifun:

Zošto?

Sekula:

Da ne ima nekoj.

Trifun:

Koj može da dotrae na ovaa smrdea.

Sekula:

Ta što veliš, ovde ne da smrdi, tuku bubreg vadi... Trifune ti što misliš, će ja bide rabotava?

Trifun:

Jali će ja bide, jali nema da ja bide, od dve te edno. Ako ja bide arno, ako ne ja bide pak arno, i rol i reška, a i krlač si se naši.

Sekula:

Taka?

Trifun:

Taka, ami kako? Da rečeme Siljan da se stori vodec orovodec, voda-vojvoda, car na kupot i se pod svoe da si zeme: i vistinata i vinata, i vagata i lagata, i slasta i vlata, togaš što? Ništo. Samo nie treba da si traeme ni of ni lele, oti se za nego si znaeme: Dek a beše vo Spot kaj popot, da bara proštenie grehom, za pred tatka si što prdel. Oti zamina Bugarija da kreva davija na nas, za što ne sme bile bugaropuci, tuku kako đupci sme ja vednele šijata pred kadijata. Vit fati vo Kanada po ponada, gosti da si tera i da pretera so praznozborie. Segde kaj što stasa sade kasa. Eve i nas saka da ne podnamesti, za da ni go smesti, moj Sekula. Seg a i ovde.

Sekula:

Misliš zato a e sostanokov?

Trifun:

Ami zošto? Zarem ne gledaš kako ne trti, kon na kade rabotata ja vrti? Ako negovata zadruga siot pazar od zemjičevo go zafati, ako segde stasa da nastameni svoi baždarnici, otkupni stanici i carinarnici, ako negovi bidat site klanici i kasapnici, vesnikarnici i pečatnici, plus po neko e radio. Togaš nas će saka za pci da ne ima, da mu gi čuvame atarite, pazime ugarite, laeme po drugarite, gi apame nesakanite, mu gi lapame na zbesnatite i čekame, od milosta negova po nekoja koska...

Sekula:

Aman Trifune, trpki kolku trtki mi vrvat po grbov.

Trifun:

Ti ne boj se, moj Sekula. Ne sme nie badijala policija, murija cela surija, kašata ja isturija, so kalpaci neprobojni i topuzini elektrificirani. Od segde sme birani: od krtešini starešini, od po vizbi, mudbaci, mutli i duvla, od Tresonče i od Bonče, po nekoj od Inče, Kofče i Mrenoga, zato a sloga nas ne krasi. Neka mu se čuva Siljan, da e gluva zemja, ako proba

nešto od zloba da ni skroi, ne samo što će zaboravi da stoi, tuku i na gazot ne će moži da si sedni...

Sekula:

Uf, toa sakav da go slušnam. Daj mi Trifune da te gušnam...

Trifun:

Podistaj se, ako vlezi nekoj što će vidi? Dva askeri gušnati, vo umot odlušnati ili homoseksualci...

Sekula:

Bravos Trifune, a bravos Trifune. Mnogu si dosetliv i sperliv koga će treba. Na zbor si vičen, majstor na dejstvie i zgora na toa ličen...

Trifun:

Ej de, ej de, pa ti...

Sekula:

Će zaboravev da stavam naglaska na tvojata skromnost: koga nekoj ti laska ti v zemi poglednuvaš i se vcrvenuvaš, neoti bulka.

Trifun:

Da odime.

Sekula:

Da priposedime će te molam. Anxak sa sviknav na ovaa rea odvratitelna, na ovaa smrdea nepodnositelna, ti sekaš vonka da me vadiš, nadvor od ova duvlo da me padiš.

Trifun:

Može da e počnat sostanokot.

Sekula:

Togava naperiot, nu davaj! Viva policija! **(Izleguvaat. Po malku vleguvaat Siljan i Spiro.)**

Siljan:

(Ne saka da vleze.) Ne mi se odi Spiridone.

Spiro:

Mora da ti se odi, ne može toa taka, mora da te ima spoterano.

Siljan:

Ne znam što si navalil kako crvec na glužd, kako pijan na tarba, kako žaba za potkov... Razberi se: od ale ne se nuždaem.

Spiro:

Jadeše li utrinava pastrmajlija?

Siljan:

Jadev.

Spiro:

E pa togaš.

Siljan:

Što togaš?

Spiro:

Togaš mora da se isprazniš. Od pastrmajlija faća drskoserec, barem toa sekoj znae, tuka nema promašuvawe. Kasna li, makar samo kasaj, prolivot ne ti bega.

Siljan:

So mene ne e taka, što i da jadam kaps me stega.

Spiro:

Ja?

Siljan:

Da ne čueš laga. I po mesec ne odam v kenev, celiot se poduvam.

Spiro:

Ami intija ako se napieš?

Siljan:

Intija, protoka, ricinus, rasolnica, maslo živo i maslo pregoreno, ximirinki, salo nedotopeno, mleko rasipano, cvik, sapunica od nazad proterana... se sum probal, ama ništo ne pomaga.

Spiro:

Čajre?

Siljan:

Da se vratime nazad.

Spiro:

Nazad nikako.

Siljan:

Zošto?

Spiro:

Da rečeme, skraja bilo, sred sostanok ako te spotera. Ako naglo bez da se setiš, se odzatni, odtiši, se otčepi, posle buvni, grovni, ti se isturi vo bečvite i celiot xvrkla te napravi, znaeš što će bide?

Siljan:

Ne.

Spiro:

Živa bruka, stramotiluk neizmeren, ete toa. Če rečat posran ne e kapidanot, vojvodata izberbaten, glavatarot zadružen ispoganet i će si odat. Nikoj ne saka da pravi vojska so vodač bokladisan, nitu vojska , nitu crni trojki. **(Otvora edna od kabinite.)** Zatoa klekni ovde i stenkaj, napni kolku možeš, belki će ti se odmandali crevoto.

Siljan:

Crevo mi e zaklešteno.Ništo ne biduva.

Spiro:

Vlezi žiti verata hristijanska, klekni žiti Karpušovoto vostanie, Marioskata buna, Kruševskata republika, Majskiot manifest, turni gi bečvite žiti Maričkata bitka, carstvoto Samoilovo, Aleksandar Veliki i Makedonski, bez zadruga da ostaneš ako ne me poslušáš, nikogaš da ne letniš ako ne klekniš...

Siljan:

Dobro, dobro, neka želanie ti se ispolni. Pomogni mi da se otpetlam. **(Spiro mu gi otpetluva pantalonite i mu gi turka. Potoa i nego go turka na podot.)** Što e Spiro? Što mi praviš?

Spiro:

Krste! Krste, kardaš, pomagaj!

Krste:

(Istrčuva od kabinata. Se frla vrz Siljana. Siljan se brani.) Drži go za race Spiro, mi ja pukna vilicava!

Siljan:

Aman Spiridone što pravite, što me vaka prikleštivte?

Spiro:

Ćuti Siljane, vetruško iskubana, i davaj ja vodata!

Siljan:

Tolčete me, gmečete me, kornete me, drobete me, voda ne vi davam.

Spiro:

Opni mu go kolenoto v mef, Krste! Baraj ja srčata!

Krste:

Baram ama baraj i ti!

Siljan:

Pomoš! Pomagajte dobri luđe!

Stojan:

(Istrčuva od kabinata.) Što pravite bre izeet đauri, što ste go nalegnale povelnikot?

Spiro:

Ja gledaj si ja rabotata Stojqne! Go najde Krste?

Krste:

Ušte ne!

Spiro:

Čekaj jas da vidam.

Siljan:

Pomoš! Pomagaj Stojane, ako lice imaš, a đon da ne e, ako boga znaeš i od stradaniya veruvaš!

Stojqn:

Što da pravam?

Spiro:

Da seiriš, ete toa. (Go pronaoda šišetov i mu go zema.)

Krste:

Go fativ!

Spiro:

Što si fatil čuskio edna, šišeto e kaj mene.

Krste:

Ami jas što držam? **(Stanuva.)** Znaev deka će go zaxabaram. Da ti se pluknam vo srećata, eden da e na svetov jas će go xgrapnam.

Spiro:

Gajret Krste, gajret kardaš... Da odime. **(Izleguvaat.)**

Siljgn:

Mi ja zedoja vodata. Spiro Crne vojvodata, mojot svetilnik po kogo se stroev, postapkite gi kroev, mi ja zede. Seg nitu voda imam, nitu Spiro napred da me vodi.

Stojan:

E pa i ti za edna voda praviš plački, barem da e vino... Za Spiro batali go, eve me mene jas će odam napred, nazad, kade treba.

OSMA SCENA

Plošad so malo, podignato plato. Naokolu stojat Paca, Tašuli, Nomče, prv- Bafčanxija i vtor Bafčanxija. Do edna mala tezgata stoi Krste. Na tezgata e šišeto so Petočnata voda. Vo blizina na tezgata Spiro sedi i predi.

Spiro:

Vikaj Krste, što si zanemel kardaš? Nitu goltka nemaš prodadeno.

Krste:

Da si odime Spiro. Za skoro će dojde Siljan so Avrama i so onaa beštija i karakonxola, pa perduvi će letať od nas.

Spiro:

Oko da ne mi ti trepnuva Krste, Siljgn nikomu nema da kaži za šiševo. Ako kaži sebe će se predade za što so Petočna voda go fatil narodot za mucka i go vodel po bespaća, slepci neoti vodel... Vikaj koga ti velam.

Krste:

Bujrum narode, ja povelj, nagrvali na Petočna voda, voda mirakulna! Od se leči i se od nea se dobiva! Od eftino, poeftino, za dve goltki dva altani! Koj će pivni merak će ostani, koj će se namačka će se prerodi!

Tašuli:

(Doada do tezgata.) Za se, veliš, ja biva?

Krste:

Poaren iqač od ova ne će najdeš.

Tašuli:

A vo boj so vampiri pomaga?

Spiro:

(Prestanuva da predi.) Tuka najmnogu. Prvo reči go "Oče naš" isprskaj se so buturov i trgaj vo karšilak bez ič da mu ja misliš. Na dolum i pol okolu tebe nema da priyni vampir, ni tolosum, senište, nitu aždar...

Tašuli:

A na ženi faća?

Spiro:

Betar od na maži.

Tašuli:

Daj mi dve čašuliwa.

Spiro:

Turi mu Krste, što si zinal kako počuden. **(Krste mu tura. Tašuli mu plaća i se oddalečuva. Spiro gi trie parite od brada.)** Aj da ve ima kolku pleva na gumno, puza vo furna, kolku peson bolvi što ima, a Siljan Štrkot perduvi.

Paca:

(Doada vodejći go deteto za raka.) Za močawe ja biva?

Spiro:

Za promočuvawe ili koptisuvawe?

Paca:

Za promočuvawe za detulevo. Od nekni koga, onoj Avram, da bi aknal ta puknal, i onaa kako se vikaše, da bi viknala ta kviknala, mi go preplašija detencevo, kutroto se nema pomočano. Mu se zakatanči močiloto... Gledaj kako mu e podueno meševu, kako svinsko babule što go dujat dečištana za da igraat lažena so nego... Daj mi od vodata. (Krstes i tura. **Paca plaća i se oddalečuva.**)

Krstes:

Alal ti vera Spiridone, ako prodolži vaka prodajbava izgleda će kupime čiflik Josifovo.

Smile:

(**Vleguva. Potpeva.**) Siljan Štrkot e prv, na gazot ima crv, pred nego mu teči brazda, brazda mu suva, pazuva mu gluva... (**Kon prisutnite.**) Vie ovde što čekate?

Nomče:

(**Glavata mu e izvrzana so zavoi.**) Go čekame Siljona re, da ni kažit što ima da kažit, oti maf ni et rabotava.

Smile:

Ne čekajte ne pekajte, ne si vremeto tratite, site doma da se vratite, za plug da se latite, da gi izorate utrinite, prekopate ledinite, zabelite isčelite, na beričetot da mu se veselite. Na pčenicata belica što skapuva pred vodenica, a vodeničarot ovde dengubi i čeka Siljan da go pouči kogo treba da go mrazi, a kogo qubi... (**Izleguva.**)

Spiro:

Vikaj Krstes, vikaj kardáš. Smile kako počna će go vrati narodecov na rabota. Narod što raboti ne mu misli na baewa, magii, storenija, amajlii, vodi Petočni... Vikaj Krstes.

Krstes:

Bujrum narode, ja povelii, nagrvali na Petočna voda, voda mirakulna...

Spiro:

Što prestana sinsileto tvoe?

Krste:

Neznam Spiro usta ne mi se otvora. Ovaj Smile glasot mi go skipna.

Spiro:

More vikaj, oti ako ti ja vozlam edna, naedno v zemi će te vteram.

Krste:

Mavaj Spiro, mavaj od tebe ne me boli.

Spiro:

(Ja zema urkata i počnuva da predi. Po pauza.) Ni otide čiflikot Josifovo, a taman mu se ponadevav... Zemi gi parive Krste, vrati mu gi na luđeno. **(Krste gi zema parite. Mu gi vraća na luđeto.)** Kaj so niv, tamu i bez niv. Ušte tri veka da poživeam za mene para ne se lepi...

Stojan:

(Zabrzano vleguva.) Čujte i počujte: Eve go Siljan kaj ide so Avram i Rumena deng fateni. Polna mu usta so zborčiwa kako apčiwa, koga će reći će preseći, od se će ve izleći. Koga usta će otvori belutraka će nagori, a će prozbori od čelika šina vitka, dumite mu se kako kitka štrko cveće. Sekoj svijok što će ve presretni, toj će go ispravi, za imela da ne ve fati od vrtewe. Znae Siljan: vie ste narod nedugav, gurelav, neoprano, balaavo i žvalavo, lit, prostičok, kastren nedokastren, šušumigavo, ligavo... So eden zror, za nigde. Samo nešto istorija što krepite i toa tek, tuk. Zatoa Siljan čudotvorec, brzoborec, lesnopoteglivo, sperljivo... e dojdjen ovde, među vas, da ve preobrati i susledisa, v brazda da ve vrati...

Spiro:

Stojqne i tebe po Petočna voda merak da ne te ima potfateno?

Stojqn:

Spiro, ušte molčam, ništo ne sum kažal.

Spiro:

Takov te sakam, inaku i urkava i vretenovo će gi krkaš. **(Vleguvaat Siljan, Avram i Rumena. Siljan zastanuva na platoto.)**

Siljan:

Dragi braća, sestri, bratučedi, kumovi, prijатели i prvi komšii, moj xgrovnat narode, pred vas se isprsvam za da vi kažam: Ič da ne mu se sakaldisuvate, rabotata si e postroena kako što ja liči i prilega. Zadrugata si otkupuva emiš i zarzavat od kraj v kraj na zemjava naša, od što ubava v čaša da ja ispieš. Poqaci ednočudo nastamenivme, vo ruba komitska gi promenivme, za da pazat da ne nekoj tuđi sejanoto ni go gazat, presadenoto kornat i go kolnat rodot naš. Po rasadnicite i bavčite strašila naredivme, da ne bi nekoja sila se zadade, i ni gi glamnosa...

1-Bafčanxija:

Se toa arno, samo što mene zelkata mi raspuka, piperot prekapa, krastavicite požoltea, cvekloto se napravi kolku glava biolska i xglibosa...

Avram:

Zar?

2- Bafčanxija:

I mene isto.

Avram:

E što taka?

1-Bafčanxija:

Nikoj kabil ne se stori da mi ja otkupi makata. Segde bev sekumu poli baknuvav, aman za aman vikav, ama ništo, samo me pottturnuvaa i mi velea da popričekam, da se strpam.

1- Bafčanxija:

I mene, i mene.

Avram:

Ti da ne si od Stracin?

1- Bafčanxija:

Od tamu sum.

Avram:

Znam za toa. Našiot zastapnik tamu beše da daldisal po stari šejoj i vmesto da kupuva emiš i zarzavat, toj fatil da sobira čakii, kami, anxari, kinžali, jatagani, sabji, kuburi, arkebuzi, berdanki... duri i edno crešovo topče.

2- Bafčanxija:

Jas ne sum od Stracin, ama i mene se mi skapa po nivje i prekapa po rasadnici.

Avram:

Ti od kaj si?

2-Bafčanxija:

Od Krveni.

Avram:

Tamu, pak, našiot poverenik, pristar čovek i doverliv, od što na site im veruval, parite za otkup gi zasolnil pod pernica kaj edna bela vdovica. Edno utro koga se razbudil što da vidi: nad pernica nema vdovica, pod pernica nema parica. Beše so sina i negde da se xemendisale.

Siljan:

Koga se pravi zadruga i nov red se redi od pamtivek se znae: Nekoje će kradi, od xeb pečal će ti vadi, drug će se sladi na tvoeto, tret će drpa, makar krpa, četvrtiot vo pazuva će ti bucka, nekoja mucka će kodoši kolku duši ste bile na prviče, koj što peel, dali smeel da ja štipni postarata, a jas će letam naokolu...

Nomče:

I jas taka storiv, doduša ne letav, tuku dujmen sum zastanal re. Segaj gledaj mi ja glavava, a da ne ti se zasukavam da vidiš pod gaštive...

Avram:

Što taka?

Nomče:

Me opraja, re. Mi ja sokršija tamburava, dve vesli od nea iverki gi rascepkaa, re. I se za pusti ferman, za ništo drugo. Sum go navezal dotuka biduva, nali go pročitaš odma krvta v žili mranyul ti se mrznet. Vaka velam: Koj će go dobiat pismovo, re, toj neka mu se dumet, oti ima nešto pregrešeno. Nešto na Siljana, a može i na zadrugata. Takve greške nie ne proštavame i sekogo kaznuvame. Jali so tri mački vo vrešta go vrzuvame, jali tašacite vo mengeme mu gi ločkosuvame. Najsilno se gnevime ako nekoj zborvet, ili da go laži natemago da napišit. Vo novine da ne turit ili v teatro istikajle da ne prikažvit, e togaš se znaet re, stena od sto oka kolku šija i pravo vo najglobokoto... Do site dušmani go

poprativ fermanot i do po nekoj naš, koj počvit da krškat. Tu što ako, takvo vreme ne ima najavnato, vo koe i dušmanot naš, strav ne go tresit od fermanite naši. Aj što strav ne go faštat, ami i počvet da mavet so seta sila, što može da se denetisa od mojava glava.

Siljan:

Vo pravo e Nomče: Takvo vreme dojde što nikoj od nikogo ne se plaši. Se treba da se stori za strav v koski na bestrašnite da mu se vtera...

Nomče:

Tuka veće ne će me mešaš, re. Moeto svrši. Ako možiš nešto ća da me klajš arno, ako ne će si sjodvam vo Kališta da si krpam mrežišta.

Avram:

Nema sakam, nejćam, što će ti se kažit, toa će činiš, re.

Nomče:

Mavni mi se ottuka lažno Oriđanče, ne sum jas aždar troglav, pa da imam glavi za pustewe, re.

Avram:

Što i da si, zapovedi će slušaš.

Nomče:

Žimi Pasko.

Avram:

Koj Pasko?

Nomče:

Mojov.

Avram:

Ti se šegačiš so mene, taka? **(Odi zakanuvački kon nego.)**

Nomče:

(Vika.) Pasko! Elaj Pasko! **(Pasko vleguva.Zastanuva do Nomčeta.)** Ajde sega prpni ako ti držit. Go gledaš rzakov, re.

Rumena:

(Im prioda.) Nemoj mene da me nalutiš... **(Go udara so tašnata.)**

Nomče:

(Na Pasko.) Povlekvaj se! Ovaa ne biet šega, će ne operit. A i so ženi ne go bivet, će ne zaebavet sveton oti so ženi xenk sme terale. **(Se trgnuvaat nastrana.)**

Siljgn:

Jas što letam naokolu znam: Nečestiviot i ednonogiot seušte šetaat po zemjata. Starite vampiri i seništa se nešto ništati.

Tašuli:

Tuka te čekam kaj vampirite... onoj Naće, vampiron moj domašen otkako mu se zakanivte, za grevota, i mene počna da me pupi. Izgleda naumil seta moja roda, duri do šesto koleno, da ja opčogani, a toa ti e tri četvrtini od Krušovo. I posle će baraš Kruševo salam grad da bidi, so asolni luđe koi gi čuvaat svetlitate tradicii. Kaj se čulo čovek odnazad razvrten, da mu ja misli na gerojskoto minato. Zatoa ve molam, od nebo do zemi, temane vi pravam, da pojdete do Naćeta i da barate proštenie za zakanata, belki taka će se otkaži od redenkata.

Avram:

Kaj sme pluknale ne ližime.

Tašuli:

(Na 1-Bafčanxija.) Imaš domat?

1-Bafčanxija:

Što ti pritrebalo?

Tašuli:

More davaj ako imaš, da mu go lupnam na ovega v surat, na vrat mi se kači.

1-Bafčanxija:

E da imav dosega berbat će go storev.

Božin:

(Zabrzano vleguva so Božinica.) A tuka si sinko majčin, devet dena kaj te baram. Došto beše dupka niz našava sandalija ja prevrtiv.

Siljan:

Tatko, moj čkorlav tatko...

Božin:

Kuš! Zavrzi ja muckata lajava i trgaj pred mene vo Kowari!

Siljan:

Ama...

Božin:

Nema ama! Se za tebe doznava, mi kažaa dobri luđe: Beše da si počnal da go mamiš narodecov lesnoveren, dobroćuten, so zabluženija da go tovariš. Si se kočoperel deka znaeš da letaš, da se krevaš od oblaka povisoko, i deka, na toj nauk će si go naučel. Zadruga si osnival za otkup na emiš i zarzavat, tuku ništo ne si otkupil, se v pole si ostavil da skapi, skapanico nizaedna. Poqaci si naredil da go vardat od luđeto nivnoto. Tajni četi si postroil da gi plašat tie što po tebe ne trgaat. Si se falel oti vo tebe e idninata, za pojas ja nosiš svetlinata nebare tutun-ćese... Mnogu lagi si rasturil, ašlak eden, zatoa sega trgaj naše selo. Jas će sedam na međa, a ti do poser će mi 'rmbaš po nivjeno, za da vidiš kolku teško do lebec se dođa, ležilebu...

Siljan:

Čekaj tatko...

Božin:

Kuš! Vo lozata naša nikoj so izmami i itrištiwe arno ne dosegnal, se niz pot, kako potop, od čelo do pod selo. Može da e malku toa naše, sade zalče, čaše rakieno, grst beričet, samo što niz namuz e dobieno, so pravina spečaleno. **(Go udara po glava.)**

Božinica:

Ne tepaj go domaćine, grevota ni e edinecot. Barem ne po glava majkin, slab e tamu.

Božin:

More ima da go derčam do derčewe, celo pleme ne izblati. **(Go udara.)**

Rumena:

(Na Avram.) Da go plesnam so čantava?

Smile:

(Vo međuvreme e vlezan.) Priberi ja rakata kokono xandrliva. Zarem na tatko ti će mavaš. V zemi ispuli se, vo skromnost zasolni se. **(Na Siljan.)** A ti, mlad moj vetrogonu,

pile žoltoklunče, axamijo beslovesen, nasloni se na od tatka ti ramenoto i kucanana pravo vo Malo Kowari. Tamu, se što tatko će ti kaži, samo toa neka važi. Tatko sina ne laži nitu zlo mu kroi. Trgaj, ne stoi, oti narodecov, koj seušte ti veruva, će počni da preteruva: da ti se drapa, majtap so tebe da bie. Včera slušnav kaj što pee: Siljgn Štrkot e prv, na gazot ima crv, pred nego mu teči brazda, brazda mu suva, pazuva mu gluva.

Božin:

Pred mene! Ti po mene Božinice. **(Trgnuvaat.)**

Rumena:

Siljane! **(Siljan zastanuva. Se gledaat.)** Da dojdám so tebe?

Siljan:

Tatko?

Božin:

Što će ni e?

Rumena:

Znam da vezam, da pletam, da tkaam, možam snopje da vrzuvam, na vilci da krevam, stog da pravam, da molzam, strižam, so motika sum rodena...

Božin:

Ako ti e ujun neka dojdi, samo prvo pred pop Cvetko će zastanite, posle v kući. **(Izleguvaat. Po niv izleguvaat i site drugi. Ostanuvaat samo Spiro, Krste i Smile.)**

Smile:

(Im prioda na Spiro i Krste.) Turete od rakičevo, majkata, svoi sme, da si pomagame. **(Pokažuva na šišeto so Petočna voda.)**

Spiro:

Ne e ova rakija.

Smile:

E što češit e?

Spiro:

Ostavi da ne ti raspravam. Belačna rabota ti e toa, ako se napieš se od prvin će počni. Krste vadi go pagurot... Ajde ne tuku se kiseli, znam deka stalno v pojas ti e zategnat.

Krste:

(Krste go vadi pagurot i mu go podava na Smile.) Nie sega što će pravime?

Spiro:

Našeto se znae kardaš. Toa što ni e pišano, toa će se čati. Ti nazad vo Bonče, vo od Bozgeta gojdarnikot, na stariot zanaet, a jas usuk Maleševskine planiwe, da si predam do predewe. Slednite stotina godini taka će čmaeme, možebi posle će bideme po 'ksmetlii. Belki će ni se zdade da kupime čiflik Josifovo.

Smile:

Tuf, tuf, miskowa mirisa, kako mevlén na rana mi dojde.

Spiro:

Kako odeše onaa Smile, zlatno brate, ti stalno što ja peeš... Aha, aha, se setiv... Ne sedi Xemo, raspašan Xemo... (Počnuvaat da peat.)

K R A J